

Дітовеasca lume rurală Carpatică Colorful Rural Carpathia

Маркетинг сільських Карпат

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine
ENPI Cross-border Cooperation
Programme

The Programme is co-financed
by the European Union

The tourist brochure has been produced by the Association of Economic Development of Ivano-Frankivsk in the framework of the project "Harmonization of Tourism Development in Rural Areas of the Carpathian Region" with the assistance of the European Union.

ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ

Івано-Франківська область

Івано-Франківська область розташована в географічному центрі Європи, на південному заході України та межує із Закарпатською, Львівською, Тернопільською та Чернівецькою областями України. На крайньому півдні має державний кордон протяжністю 50 км з повітом Марамуреш (Румунія).

Територія області має площу 13,9 тис.кв.км. За характером рельєфу Івано-Франківська область найвисокогірніша в Україні.

Тут підносяться найвищі українські вершини – Говерла (2061 м), Піп-Іван (2028 м), Сивуля (1836 м).

Клімат області помірно-континентальний. Зима м'яка з середньою температурою січня – 5 °С, літо тепле з середньою температурою липня +18 °С. На Івано-Франківщині нараховується 15 міст, з них п'ять – обласного підпорядкування. Найбільшим містом області є її обласний центр – Івано-Франківськ. На території області є 24 селищ міського типу і 765 сільських населених пунктів, які підпорядковуються 477 сільським радам.

Населення області станом на січень 2012 рік становить – 1,38 млн осіб.

Повіт Марамуреш

Повіт Марамуреш розташований в північно-західній частині Румунії з загальною площею 6304 кв. км, що становить 2,6% від загальної площі країни. На сході з повітом Марамуреш межує повіт Сучава, на півдні – Бистриця-Несеуд, Клужі, Салай, на заході – повіт Сату-Маре, і на півночі він має державний кордон з Україною протяжністю 154 км, з яких річка Тиса займає близько 40% території (62 км).

Щодо форми рельєфу, повіт має наступну структуру: 43% – гори, 30% – пагорби і плато, 27% – рівнини і луки. Гірська місцевість включає в себе вершини та ущелини, що належать Східним Карпатам: гори Родна: г. Петрос – 2303 м, г. Пуздреле – 2189 м, г. Галац – 2048 м; Марамуреські гори: г. Фаркау – 1957 м, г. Піп-Іван – 1937 м, г. Тороіоада – 1930 м; гори Гутай: хребет Гути – 587 м, хребет Нетеди – 1039 м з найвищою точкою вершини г. Гутай – 1443 м; гори Тіблеш: г. Тіблеш – 1839 м, г. Гудін – 1611 м, г. Вератек – 1349 м і найвища точка г. Бран – 1840 м.

Клімат повіту Марамуреш є помірно-континентальний, гірський клімат з помірно високою вологістю та багатими атмосферними опадами.

Повіт Марамуреш має 76 адміністративних одиниць, з яких: 2 головні міста (Баю-Маре та Сірету Мармаціей), 11 міст (серед яких можна відзначити: Боршу, Візеу-де-Сус, Баю-Спріе, Тигру-Лепуш, Сейні, Кавнік) і 63 комун (з 226 селами). Станом на липень 2008 року кількість населення повіту становить 511 828 осіб, що складає 2,4% від загальної чисельності населення Румунії.

LOCALIZARE GEOGRAFICĂ

Regiunea Ivano-Frankivsk

Regiunea Ivano-Frankivsk este situată în centrul geografic al Europei, în partea de sud-vest a Ucrainei și a frontierelor cu Transcarpatia, Lvov, Ternopil și regiunea Cernăuți din Ucraina. În sudul extrem, o lungime a frontierei de stat de 50 km este cu județul Maramureș (România).

Regiunea acoperă un teritoriu de 13.900 km pătrați. Din punct de vedere al formelor de relief, cei mai înalți munți din Ucraina sunt situați în regiunea Ivano-Frankivsk. Carpații Orientali acoperă o treime din teritoriul său. Dealurile și câmpiile acoperă restul teritoriului. Cele mai înalte vârfuri sunt: Hoverla (2061m), Pip-Ivan (2028m), Syvuly (1836m). Clima regiunii este continentală. Iernile sunt blânde, cu o temperatură medie în ianuarie de 5 °C. Verile sunt calde, cu o temperatură medie în luna iulie de 18 °C. Există 15 orașe în regiunea Ivano-Frankivsk, inclusiv 5 orașe cu subordonare regională. Cel mai mare oraș din regiune, este centrul său regional - municipiul Ivano-Frankivsk. Există 24 localități urbane în regiune și 765 unități din mediul rural, care sunt subordonate celor 477 autonomii locale (consilii sătești). În ianuarie 2012, regiunea avea o populație de 1,38 milioane persoane.

Județul Maramureș

Județul Maramureș este situat în partea de nord-vest a României și acoperă o suprafață de 6.304 km pătrați, ceea ce reprezintă 2,6% din suprafața totală a țării. Se învecinează cu județele: Suceava în est, Bistrița-Năsăud, Cluj și Sălaj în sud, Satu Mare în vest, iar în nord are frontiera de stat cu Ucraina pe o lungime de 154 km, din care Tisa reprezintă aproximativ 40% (62km).

Din punct de vedere al formelor de relief, județul are următoarea structură: zona montană acoperă 43% din teritoriu, 30% este acoperită de dealuri și podișuri, iar 27% de zonele de câmpie și pașiști. Regiunea de munte include vârfuri și depresiuni care aparțin Carpaților Orientali: Munții Rodnei: Pietrosu – 2303m, Puzdrele – 2189m, Galați – 2048m; Munții Maramureșului: Farcău – 1957m, Pop Ivan – 1937m, Toroioga – 1930m. Munții Gutâi: Pasul Huta – 587m, Pasul Neteda – 1039m, cu altitudinea maximă în vf. Gutâi – 1443m. Munții Țibleș: Țibleș – 1839m, Hudin – 1611m, Văratec – 1349m și cel mai mare, vf. Bran – 1840m.

Clima este temperat – continentală influențată de munți, având ca trăsătură specifică un regim termic moderat, cu umiditate ridicată și precipitații atmosferice bogate.

Județul Maramureș are 76 unități administrative, din care: 2 orașe principale (Baia Mare și Sighetu Marmatei); 11 orașe (dintre care putem menționa: Borșa, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini, Cavnic) și 63 de comune (cu 226 sate). În iulie 2008, populația județului a fost estimată la 511.828 persoane, reprezentând 2,4% din totalul populației din România.

GEOGRAPHIC LOCATION

Ivano-Frankivsk Region

Ivano-Frankivsk region is located in the geographical center of Europe, in the south-west of Ukraine and borders on Transcarpathian, Lviv, Ternopil and Chernivtsi Region of Ukraine. In the extreme south it has a state border length of 50 km from Maramures County (Romania).

The Region covers a territory of 13,900 sq. km. From the point of view of relief forms, the highest mountains in Ukraine are located in Ivano-Frankivsk Region. The Eastern Carpathians cover one third of its territory. Foothills and plains cover the rest of the territory. The highest mounts are: Hoverla (2061 m), Pip-Ivan (2028 m), Syvulya (1836 m).

The climate of the Region is continental. Winters are mild with an average temperature in January of 5 °C. Summers are warm with an average temperature in July of +18 °C. There are 15 cities in Ivano-Frankivsk region, including 5 cities of regional subordination. The largest city in the region is its regional center – city of Ivano-Frankivsk. There are 24 urban settlements in the region and 765 rural units, which are subordinated to 477 local self-governments (village councils).

In January 2012, the Region had a population of 1,38 million people.

Maramureș County

Maramureș County is located in the north western part of Romania and covers an area of 6,304 sq. km, which represents 2.6% of the country's total area. It has Suceava County as neighbor in the east, Bistrița-Năsăud, Cluj and Sălaj Counties in the south, Satu Mare County in the west, and in the north it has state border with Ukraine on a length of 154km, of which Tisa River represents around 40% (62km).

From the point of view of relief forms, the county has the following structure: mountains area cover 43% of the territory, 30% is covered by hills and plateaux and 27% by flatlands and meadows. Mountain region includes peaks and depressions that belong to the Eastern Carpathians: Rodnei Mountains: Pietrosu – 2303m, Puzdrele – 2189m, Galați – 2048m; Maramureș Mountains: Farcău – 1957m, Pop Ivan – 1937m, Toroioga – 1930m. Gutâi Mountains: Huta Pass – 587m, Neteda Pass – 1039m with maximum altitude in Gutâi Peak – 1443m. Țibleș Mountains: Țibleș – 1839m, Hudin – 1611m, Văratec – 1349m and the highest, Bran Peak – 1840m.

The climate of Maramureș is temperate continental influenced by the mountains and having as specific feature a thermic moderate regime, high humidity with rich atmospheric precipitations.

Maramures County has 76 administrative units, from which: 2 main towns (Baia Mare and Sighetu Marmatiei); 11 towns (among which we can mention: Borșa, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Târgu-Lăpuș, Seini, Cavnic) and 63 communes (with 226 villages). In July 2008, the estimation of county's population was 511,828 people, representing 2.4% of the total population of Romania.

ІСТОРІЯ

Івано-Франківська область

Івано-Франківщина входить до складу історичної території – Галичини, що одержала назву від давньої столиці – Галич. Інша назва краю – Прикарпаття, адже із заходу він прилягає до зелених Карпат.

У XIII столітті землі сучасної Івано-Франківської області входили до складу Галицького князівства.

Але вже в XIV ст. держава занепала, і Галичина на чотириста років увійшла до складу Польського королівства. З 1772 р. Галичина перебувала у складі Австрійської імперії Габсбургів (з 1867 р. – Австро-Угорщини). Після розпаду Австро-Угорщини Прикарпаття стає колись українського національного руху. У 1918 р. на Галичині утворюється Західно-Українська Народна Республіка. До 1939 р. Станіслав був центром однойменного воєводства у складі Польщі. Протягом Другої світової війни і у наступні роки галичани зі зброєю в руках відстоювали право на існування Української держави. У 1944 р. Станіславська область переходить до складу УРСР. З 1962 р. Станіслав перейменовано на Івано-Франківськ. Івано-Франківська область утворена 4 грудня 1939 року (до 1962 року – Станіславська область).

Наприкінці XX століття, 1991 року, на політичній мапі світу в центрі Європи відродилася незалежна держава – Україна.

Повіт Марамуреш

Повіт Марамуреш входив до складу Дакії. Після того, як Дакія була завойована римлянами, територія Марамурешу не увійшла до складу Римської імперії, а залишилася як незалежна територія. Подальші століття Дакія разом з мігруючими племенами була під владою Римської імперії. До середини XIV ст. вся територія Марамурешу перебувала під владою Угорської Русі. У 1526 році Марамуреш став частиною князівства Трансильванія, у 1687 році частиною імперії Габсбургів та в 1703 році приєднаний до Угорщини.

Під час Великих Національних Зборів в Алба-Юлії 1 грудня 1918 року Трансильванія, в тому числі Марамуреш, приєдналися до королівства Румунії.

У 1940 році Віденський диктат змусив Румунію поступитися повітом Марамуреш разом з Північною Трансильванією Австро-Угорщині. У 1945 році Румунія повернула Північну Трансильванію від Угорщини.

Після Другої світової війни Румунія була комуністичною державою впродовж 50 років аж до грудня 1989 року.

ISTORIA

Regiunea Ivano-Frankivsk

Regiunea Ivano-Frankivsk este parte a teritoriului istoric – Galicia, cunoscută din vechea capitală – Galych. Un alt nume al regiunii este – Prykarpattya, pentru că partea de vest se învecinează cu Carpații înverziți. În secolul al 13-lea teritoriul actual al regiunii Ivano-Frankivsk a aparținut principatului Galician.

Dar, în secolul 14, starea jalnică a principatului a pus Galicia în situația de a deveni parte din Regatul Poloniei timp de patru ani. În 1772 Galicia a făcut parte din Imperiul Habsburgic Austriac (din 1867 fiind Austro-Ungaria). După prăbușirea Austro-Ungariei, Prykarpattya a fost leagănul mișcării naționale ucrainene. În 1918, Galicia a devenit Republica Națională Ucrainiană de Vest (WUNR). Până în 1939, Stanislav a fost centrul provinciei omonime a Poloniei. În timpul celui de-al doilea război mondial și în următorii ani galicienii și-au apărât cu arme dreptul la existență al statului ucrainean. În 1944 regiunea Stanislav se subordonează URSS-ului. Din anul 1962 Stanislav este redenumită Ivano-Frankivsk. Regiunea Ivano-Frankivsk s-a format în 4 decembrie, 1939 (până în 1962 – numită Regiunea Stanislav).

La sfârșitul secolului al 20-lea, statul Ucraina a devenit o țară independentă situată în centrul Europei.

Județul Maramureș

Maramureșul a făcut parte din Dacia. După ce Dacia a fost cucerită de romani, teritoriul Maramureșului a rămas în afara provinciei romane, ca un teritoriu independent. În secolele următoare societatea Daco - Romană a fost influențată de contactul său cu triburile migratoare. Pe la mijlocul secolului al 14-lea, întregul teritoriu al Maramureșului a fost sub dominație maghiară. În 1526, Maramureșul a devenit parte a Principatului Transilvaniei, iar în anul 1687, parte a Imperiului Habsburgic și a fost anexat Ungariei în 1703.

Ca urmare a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, în 1 decembrie 1918, Transilvania, inclusiv Maramureșul, s-a unit cu Regatul României.

În 1940, Dictatul de la Viena a forțat România să cedeze provincia Maramureș, împreună cu Transilvania de Nord, Ungariei lui Horthy. În 1944, România a recâștigat Transilvania de Nord.

După al Doilea Război Mondial, România a devenit un stat comunist timp de aproape 50 de ani, perioadă care s-a încheiat în decembrie 1989.

HISTORY

Ivano-Frankivsk Region

Ivano-Frankivsk Region is part of the historical territory – Galicia, known from the ancient capital – Galych. Another name of the Region – Precarpathians, because from the west it adjacents to the green Carpathians.

In the 13th century the territory of the modern Ivano-Frankivsk region belonged to the Galician principality.

But in the 14th century the state dilapidated and Galicia to four years became part of the Kingdom of Poland. In 1772 Galicia was part of the Austrian Habsburg Empire (from 1867 – Austria-Hungary). After the collapse of the Austro-Hungarian the Precarpathians was the cradle of the Ukrainian national movement. In 1918, Galicia formed the West Ukrainian National Republic (WUNR). To 1939, Stanislav was the center of the eponymous province of Poland. During the Second World War and in the next years galicians with arms defend the right of existence of the Ukrainian state. In 1944 Stanislav Region moves to the USSR. Since 1962 Stanislav renamed Ivano-Frankivsk. Ivano-Frankivsk region formed on December 4, 1939 (until 1962 – Stanislav Region).

At the end of the 20-th century the state of Ukraine became an independent country located in the center of Europe.

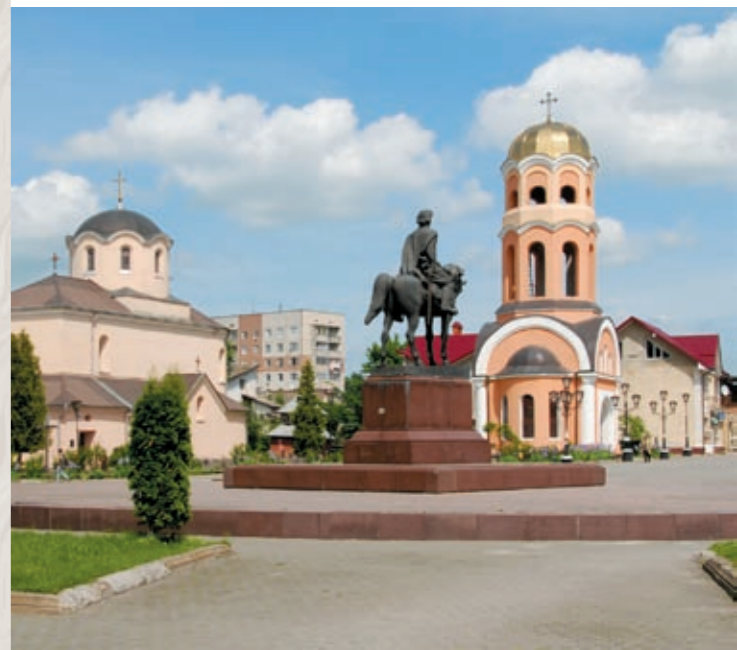
Maramureș County

Maramureș was a part of Dacia. After Dacia had been conquered by the Romans, the territory of Maramureș remained outside the Roman province, as an independent territory. In the following centuries the Dacian – Roman society was influenced by its contact with migratory tribes. By the mid 14th century the whole territory of Maramureș was under Hungarian rule. In 1526 Maramureș became part of the Principality of Transylvania, then, in 1687, part of the Habsburg Empire and was annexed to Hungary in 1703.

As a result of the Great National Assembly in Alba Iulia, on 1 December 1918 Transylvania, including Maramureș, united with the Kingdom of Romania.

In 1940, the Vienna Diktat forced Romania to yield the province of Maramureș along with the Northern Transylvania to Horthy's Hungary. In 1944, Romania regained Northern Transylvania from Hungary.

After the Second World War, Romania became a communist state for almost 50 years and this period ended in December 1989.

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ

Івано-Франківська область

Найбільш досконалою формою збереження природи є створення природно-заповідних територій та об'єктів. Вони забезпечують сприятливі умови для охорони генофонду видів рослинного і тваринного світу, а також природних екосистем. Важливою функцією природно-заповідних територій є їх використання для відпочинку й оздоровлення людей.

Сучасний природно-заповідний фонд Івано-Франківської області нараховує 472 територій та об'єктів загальною площею 218,8 тис.га, що складає 15,7 % від загальної площі області.

Серед них: природний заповідник "Горгани" площею 5,3 тис.га; 5 національних природних парків загальною площею 120,3 тис.га (Карпатський національний природний парк, національний природний парк "Гуцульщина", Галицький національний природний парк, національний природний парк "Синьогора", національний природний парк "Верховинський"); 3 регіональні ландшафтні парки площею 38,4 тис.га; 64 заказники площею 45,93 тис.га; 183 пам'ятки природи площею 1,2 тис.га; 7 дендрологічних парків площею 0,15 тис.га; 8 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва площею 0,084 тис.га; 196 заповідних урочищ площею 7,3 тис.га.

Найбільшу цінність становлять:

- **Природний заповідник "Горгани"** – Заповідник розташований у найнедоступнішій високогірній і кам'янистій частині Горган – Довбушанських Горганах. Його вершини та верхні частини схилів вкриті кам'янистими розсипами, що утворені яменським пісковиком. Такі розсили мають місцеву назву "горгани".

На території заповідника розвинута густа річкова мережа. Тут беруть свій початок близько 30 гірських річок, які є притоками р. Бистриці Надвірнянської.

Унікальність рослинного покриву заповідника полягає у тому, що на більшій частині його території він зберігся в природному, майже незайманому стані, а своєрідність і різноманіття ландшафтних умов сприяли формуванню багатого видового складу рослин, серед яких значна частина рідкісних, реліктових та ендемічних. У верхній частині смуги смерекових лісів поширена сосна кедрова європейська – релікт раннього голоцену.

Флора заповідника нараховує 451 вид судинних рослин та 235 видів мохів.

У фауні хребетних тварин заповідника налічується 149 видів. В заповіднику є олень благородний, козуля, кабан дикий, заєць-русак, білка звичайна.

- **Карпатський національний природний парк** – Парк розташовано у верхній частині басейну р. Прут і середній частині – р. Чорний Черемош. Більша частина території

ARII NATURALE PROTEJATE

Regiunea Ivano-Frankivsk

Forma cea mai bună de conservare a naturii este crearea de zone naturale și obiective protejate. Ele oferă condiții favorabile pentru protecția fondului genetic, al tipurilor de floră și fauna, precum și al ecosistemelor naturale. În plus, funcțiile importante ale zonelor naturale sunt prețuite pentru odihna și recreerea pe care o oferă populației.

Fondul curent de rezervații naturale a regiunii Ivano-Frankivsk are 472 teritorii și obiecte, cu suprafața totală de 218,8 mii ha, reprezentând 15,7% din suprafața totală.

Printre acestea: Rezervația Naturală "Gorgany" cu o suprafață de 5,3 hectare, 5 parcuri naționale cu o suprafață totală de 120,3 hectare (Parcul Natural Național Carpatic, Parcul Natural Național "Hutsulshchyna", Parcul Natural Național Halych, Parcul Natural Național "Syniogora", Parcul Natural Național "Verkhovynsky"), 3 parcuri regionale naturale cu o suprafață de 38,4 mii ha, 64 rezervații cu o suprafață de 45,93 mii ha; 183 monumente ale naturii cu o suprafață de 1,2 mii ha, 7 parcuri dendrologice cu o suprafață de 0,15 mii ha, 8 parcuri și monumente ale naturii și grădini cu o suprafață de 0,084 mii ha, 196 rezervații naturale cu o suprafață totală de 7,3 mii de hectare.

Cele mai importante zone protejate sunt:

- **Rezervația Naturală "Gorgany"** – Rezervația este situată în partea inaccesibilă montan și stâncoasă a Gorganului - Dovbushanski Gorgany. Vârfurile și pantele superioare sunt acoperite cu suprafețe pietroase, care au format gresie. Acestea sunt numite de localnici "gorgany".

Pe teritoriul rezervației sunt dezvoltate rețele dense de râuri. Aici își au originea aproximativ 30 de râuri, tributare râului Bystritsya Nadvirnyanska.

Vegetația unică a rezervației constă în faptul că cea mai mare parte de pe teritoriul său a rămas într-o stare naturală, aproape curată, iar originalitatea și diversitatea peisajului a contribuit la formarea de specii de plante bogate, inclusiv o mare parte din cele rare, relice și endemice. În partea de sus a pădurilor de molid, zona de cedru și pin reprezintă o relictă a Holocenului timpuriu.

Flora din rezervație are 451 de specii de plante vasculare și 235 de specii de mușchi.

Fauna de animale vertebrate din Rezervație are 149 de specii. Mai trăiesc în rezervație cerbi, căpriori, iepuri sălbatici, mistreți, verșițe.

- **Parcul Național Natural Carpatic** – Parcul este situat în bazinul superior al Prutului și cel mijlociu al Chornyy Cheremosh.

PROTECTED NATURAL AREA

Ivano-Frankivsk Region

The perfect form of nature conservation is the creation of natural protected areas and objects. They provide favorable conditions for the protection of the gene pool of types of flora and fauna as well as the natural ecosystems. In addition, important functions of cherished natural areas are their use for recreation and recreation of the peoples.

Current nature reserve fund of Ivano-Frankivsk region has 472 territories and objects with total area of 218,8 thousand hectares, accounting for 15,7% of the total area.

Among them: Natural Reserve "Gorgany" with area of 5,3 hectares, 5 national parks with total area of 120,3 hectares (Carpathian National Nature Park, National Nature Park "Hutsulshchyna", Halych National Nature Park, National Nature Park "Syniogora", National Nature Park "Verkhovynsky"), 3 regional landscape parks with area of 38,4 thousand hectares, 64 reserves with area of 45,93 thousand hectares; 183 natural monuments with area of 1,2 thousand hectares, 7 dendrology parks with area of 0,15 thousand hectares, 8 parks and monuments of the landscape and garden art with area of 0,084 thousand hectares, 196 natural reserves with area of 7,3 thousand hectares.

The biggest values have:

- **Natural Reserve "Gorgany"** – The reserve is located in the inaccessible mountainous and rocky part of Gorgan – Dovbushanski Gorgany. Its peaks and upper slopes are covered with stony placers, which formed sandstone. These placers are locally called "gorgany".

In reserve territory are developed dense river network. It originated about 30 rivers, which are tributaries of the Bystritsya Nadvirnyanska.

Unique vegetation of the reserve lies in the fact that most of its territory it remained in a natural, almost pristine condition, and the originality and diversity of landscape conditions contributed to the formation of rich species of plants, including much of the rare, relict and endemic. In the upper of the strip spruce forests common European pine cedar – a relict of the early holocene.

The flora of the reserve has 451 species of vascular plants and 235 species of mosses.

In the fauna of vertebrate animals of the Reserve there are 149 species. Common in the reserve are red deer, roe deer, wild boar wild hare, squirrel usual.

- **Carpathian National Nature Park** – The park is located in the upper basin of the Prut and the middle of Chornyy Cher-

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ

вкрита буковими, смерековими, ялицевими, мішаними лісами, зрідка зустрічаються березові і соснові ліси.

На території парку створено 48 туристичних маршрутів, діє мережа стаціонарних рекреаційних пунктів, влаштовано екологічні та науково-пізнавальні маршрути, добре розвинена інфраструктура сільського зеленого туризму, діє низка закладів стаціонарної рекреації (санаторії, лікувально-оздоровчі комплекси, оздоровчі табори та ін.).

• **Національний природний парк "Гуцульщина"** – Одне з найбільших багатств національного парку "Гуцульщина" – ліси. У його низинній частині переважають листяні ліси, переважно – дубові. Крім дубів, у нижньому деревному ярусі ростуть бук і граб, а у більш вологих місцезростаннях – ясен, береза, в'яз.

На території парку зростає понад 1000 видів вищих рослин, серед яких багато рідкісних, зникаючих та ендемічних. Тваринний світ парку також різноманітний. Це ведмідь бурий, олень карпатський та інші види.

На території парку добре розвинена туристично-рекреаційна інфраструктура, знаходиться багато баз відпочинку, курортів і санаторіїв. Парком пролягають екологічні пізнавальні стежки, інтенсивно розвивається кінний туризм, сільський зелений туризм, етнотуризм, гірсько-лижний туризм.

• **Галицький національний природний парк** – Територія парку розміщена вздовж річки Дністер та пониззі його приток – річок Лімниця, Луква, Гнилої Липи. До складу території парку включено лісові урочища, водно-болотні угіддя, ділянки з цінними угрупованнями лучно-степової рослинності, геологічні утворення.

На території мешкає близько 5000 видів тварин, і виявлено 700 видів вищих судинних рослин.

Галицький національний природний парк багатий безцінними пам'ятками історії та культури і наділений високим рекреаційним потенціалом, тут є всі передумови для розвитку водного туризму на річках Дністер і Лімниця.

• **Національний природний парк "Синьогора"** – Парк створено з метою збереження, відтво-

ARII NATURALE PROTEJATE

Cea mai mare parte a teritoriului este acoperită cu fag, molid, brad și păduri mixte, ocazional, mesteacăn și păduri de pin.

Pe teritoriul parcului au fost create 48 de trasee turistice, o rețea de puncte de staționare de agrement, au fost amenajate trasee educaționale, o infrastructură bine dezvoltată a turismului rural verde și există diverse facilități de recreere (sanatorii, centre de sănătate, tabere de agrement, etc.).

• **Parcul Natural Național "Hutsulshchyna"** – Una dintre cele mai mari comori ale parcului național "Hutsulshchyna" sunt pădurile. În zonele joase sunt dominante pădurile de foioase, în cea mai mare parte stejar. Pe lângă stejari, în stratul inferior crește fag și carpen, iar în habitatele mai umede – frasin, mesteacăn, ulm.

Pe teritoriul parcului cresc peste 1000 de specii de plante superioare, inclusiv multe rare, pe cale de dispariție și endemice. Lumea animală a parcului este de asemenea variată. Acolo trăiesc ursul brun, cerbul carpatin și alte specii.

Pe teritoriul parcului e bine dezvoltată infrastructura turistică și de agrement, există multe baze de odihnă, sanatorii și stațiuni. Parcul dispune de educație despre mediul înconjurător, fiind în curs de dezvoltare cursuri de călărie, turism rural verde, schi.

• **Parcul Natural Natural Halych** – Teritoriul parcului se află de-a lungul râului Nistru și cursul inferior al afluenților săi – râurile Limnytsia, Lukva, Hnyla Lypa. Teritoriul parcului include căi forestiere, zone umede, zone cu grup valoros de luncă-stepă cu vegetație, formațiuni geologice.

Pe acest teritoriu trăiesc aproximativ 5000 de specii de animale și 700 specii de plante superioare vasculare.

Parcul Natural Național Halych deține multe monumente neprețuite ale istoriei și culturii și are un potențial ridicat de agrement. Momentan există toate condițiile pentru dezvoltarea turismului pe Nistru și Limnytsia.

• **Parcul Natural Național "Syniogora"** – parcul a fost creat pentru conservarea, restaurarea și utilizarea durabilă a complexelor naturale tipice și unice ale munților, care au importanță științifică, estetică, de agrement, sanitară și de mediu înconjurător.

PROTECTED NATURAL AREA

emosh. Most of the territory was covered with beech, spruce, fir, and mixed forests, occasionally birch and pine forests.

On the territory of the park were created 48 tourist routes, the network of stationary recreational points, arranged environmental and educational routes, well-developed infrastructure of rural green tourism, there are various stationary recreation facilities (sanatoriums, health centers, recreational camps, etc.).

• **National Nature Park "Hutsulshchyna"** – One of the greatest treasures of the national park "Hutsulshchyna" are the forests. In its lowlands part are dominated the deciduous forests, mostly – oak. Besides oaks, in the lower tree layer grow the beech and hornbeam, and in the more humid habitats – ash, birch, elm.

On the territory of the park grow over 1000 species of higher plants, including many rare, endangered and endemic. Animal world of the park is also varied. There are brown bear, carpathian deer and other species.

On the territory of the park are well developed tourist and recreational infrastructure, there are many bases of rest, resorts and sanatoriums. The park has environmental educational paths, intensively developing horse riding, rural green tourism, etnotourism, ski tourism.

• **Halych National Nature Park** – Territory of the park is located along the Dniester River and the lower reaches of its tributaries – rivers Limnytsia, Lukva, Hnyla Lypa. The territory of the park includes forest tracts, wetlands, areas with valuable group's meadow-steppe vegetation, geological formations.

On the territory lives about 5000 species of animals and 700 species of higher vascular plants.

Halych National Nature Park has many priceless monuments of history and culture and has the high recreational potential. There are all preconditions for the development of tourism on the rivers Dniester and Limnytsia.

• **National Nature Park "Syniogora"** – park was created for preservation, restoration and sustainable use of typical and unique natural complexes of the mountains, which have important environmental, sci-

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ

рення та раціонального використання типових і унікальних природних комплексів Прикарпаття, що мають важливе природоохоронне, наукове, естетичне, рекреаційне та оздоровче значення.

• **Національний природний парк "Верховинський"** – Територія парку охоплює південну та центральну частини Чивчинських гір. Це єдиний в Українських Карпатах район, де на поверхню виходять найдавніші метаморфічні утворення, перекриті осадовим палеозойським та мезозойським чохлам.

Завдяки значній віддаленості від населених пунктів та високогірній важкодоступності уціліли високогірні острівці дикої природи Українських Карпат та зразки традиційної культури гірської господарки, які є національним багатством всієї України. Збереглося у первозданному стані багато природних комплексів і об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Тут можна побачити на волі бурого ведмеда, благородного оленя, козулю, дикого кабана, рись, вовка, лісового kota, лиса, куницю, видру, саламандру плямисту, беркута, глухаря, тетерука.

• **Унікальні туристичні об'єкти – "бренди" області:** "Скелі Довбуша", Манявський водоспад, Старунський грязьовий вулкан (с. Старуня), Писаний Камінь.

ARII NATURALE PROTEJATE

• **Parcul Natural Național "Verkhovynskyy"** – Parcul acoperă teritoriul de sud și partea centrală a Munților Chyvchyn. Acesta este singura regiune ucraineană a Carpaților unde au fost păstrate formațiuni metamorfice vechi acoperite cu sedimente paleozoice și mezozoice.

Datorită distanței mari de așezări și accesibilitate alpină dificilă, a supraviețuit fauna sălbatică în partea înaltă din Carpații ucraineni și mostre ale culturii tradiționale montane, ceea ce reprezintă bogăția națională a întregii Ucraine, conservate într-o stare naturală sub formă de obiecte și construcții ecologice și de agrement, cu valoare istorică, culturală, științifică, educațională și estetică.

Aici puteți vedea animale sălbatice cum ar fi: ursul brun, cerbul, căprioara, mistrețul, râsul, lupul, pisica de pădure, vulpea, jderul, vidra, salamandra cu pete, acvila de munte, cocoșul de munte și cocoșul de mesteacăn.

• **Obiective turistice unice – "branduri" ale regiunii Ivano-Frankivsk:** "Pietrele Dovbush", Cascada Manyava, Vulcanul noroios Starunya (sat Starunya), Pietra pictată.

PROTECTED NATURAL AREA

entific, aesthetic, recreational and sanitary importance.

• **National Nature Park "Verkhovynskyy"** – The park territory covers the southern and central parts Chyvchyn Mountains. It is a single in the Ukrainian Carpathians region where the surface obtained the ancient metamorphic formations covered with sedimentary Paleozoic and Mesozoic cover.

Due to the large distance from settlements and alpine difficult accessibility it were been survived the highland island of wildlife of the Ukrainian Carpathians and examples of traditional mountain culture hostess, what is the national wealth of the whole Ukraine, preserved in pristine condition a lot of natural complexes and objects that have special ecological, recreational, historical, cultural, scientific, educational and aesthetic value.

Here you can see the wild brown bear, red deer, roe, wild boar, lynx, wolf, forest cat, fox, marten, otter, spotted salamander, golden eagle, capercaillie and black grouse.

• **The unique tourist objects – "brands" of the Ivano-Frankivsk Region:** "Dovbush Rocks", Manyava waterfall, Starunya mud volcano (village Starunya), Painted Stone.

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ

Повіт Марамуреш

У повіті Марамуреш, відповідно до класифікації, прийнятої в Румунії, ми знаходимо всі класи та види природоохоронних територій, що займають площу 198 191 га.

• **Наукові заповідники** – повіт Марамуреш отримав 3 території: Петрос Родней; заповідник корисних копалин у Кіузбаї та Пятра Рі.

• **Національні парки** – Національний парк гір Родна площею 47,227 га. Частина національного парку, Петросул Родней біосферного заповідника (з 1979 року) зобов'язана своїй важливості та значимості геології та геоморфології цих гір, а також присутністю багатьох видів флори і фауни, ендеміків і реліктів льодовикового періоду.

• **Природні парки** – Природний парк Марамуреських гір, об'єднана територія площею 148850 га, в тому числі 10 спеціальних зон для збереження природи.

• **Пам'ятки природи** – повіт Марамуреш має 18 пам'яток природи: Креаста Кокосулуй (Хребет Півня), Езерул Марє (Великий Єзер), Розета де пятра де ла Ельба (Камінь Розетті з Ельби), Лакул Альбастру – Бая-Спріє (Блакитне озеро), Турбарія Езерул Марє – Мунті Гутай (горф Великого Єзеру), Челе Татарулуй (ущелина Татарулуй), Пестера де ла Валенії Сомкутей (печера Валенії-Сомкутей), Пестера ку Оасє (печера з черепом неандертальця), Стенкарііле Селхой Земброславеле (скелі Селхой Земброславеле), Мластіна Власінеску (болото Власінеску), Таулуй Думітру (озеро Думітра), Чеїле Бабєй (ущелина старенької пані), Пестера Боу Марє (печера Боу Марє), Колоанеле де ла Лімпедеа (колони з Лімпедеї), Пестера цу оасє, Станцї-рііле Сїлхой Зїмброславеле, Мластіна Влїснеску, Тїул луй Думітру, Чеїле Бабєй, Пестера Боїу Марє, Колоанеле де ла Лімпедеа, Пестера дїн Деалул Солован (Печера пагорбу Солован), Мластіна Таул Негру (Чорне болотяне озеро), Пестера Понорул Жїтелор (печера Понорул Жїтелор) та Понорулї Пестера Ізей (печера Понор та Іза).

• **Природні заповідники.** Є 12 природних заповідників в повіті Марамуреш: Падуреа Країаска (ліс Країаска), Падуреа Бавна (ліс Бавна), Резерватїа Аркер-Тїблеш (заповідник Аркер-Тїблеш), Корну Недєй-Сїунгїй Балазенїй, Теул Мораренїлор (озеро Мораренїлор), Мластіна Поїана Бразїлор (болото Поїана Бразїлор), Падуреа де ларїсе де ла Костїїї (ліс модрїни Костїїї), Арборетул де кастансоместїбїл де ла Бая-Марє (каштановий заповідник в Бая Марє), Дефїлеул Лапусулуй (рїчка Дефїле Лепуш), Падуреа Комя (ліс Комя), Фаркау-вїндерел-Мїхайлеку, Пойна ку нарцїсе Томнатек-Сеглеану (збирання нарцїсів в Томнатек-Сеглеану).

ARII NATURALE PROTEJATE

Județul Maramureș

În Județul Maramureș, în funcție de clasificarea adoptată în România, vom găsi toate categoriile și tipurile de arii protejate, cu un total de 198.191 ha.

• **Rezervații științifice** – județul Maramureș are trei astfel de zone: Pietrosul Rodnei; Rezervația fosiliferă din Chiuzbaia și Piatra Rea.

• **Parcuri Naționale** – Parcul Național Munții Rodnei are o suprafață de 47.227 ha. O parte din Parcul National, Rezervația Biosferei Pietrosul Rodnei (din 1979), își datorează importanța sa și reputația atât geologiei și geomorfologiei acestor munți, precum și prezenței a numeroase specii de faună și floră, endemice și relicve glaciare. Scopul principal pentru care parcul a fost înființat, este conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice și a diversității biologice. Aici trăiesc capra neagră și marmota, iar vegetația rezervației cuprinde un număr mare de endemisme ce cresc în mijlocul unui superb peisaj alpin, presărat cu lacuri de origine glaciară.

• **Parcuri naturale** – Parcul Natural Munții Maramureșului, este o rezervație mixtă cu o suprafață de 148.850 ha și care cuprinde 10 zone speciale de conservare.

• **Monumente ale naturii** – județul Maramureș are 18 monumente ale naturii: Creasta Cocoșului, Iezerul Mare, Rozeta de piatra de la Ilba, Lacul Albastru - Baia Sprie, Turbăria Iezerul Mare – Munții Gutâi, Cheile Tatarului, Peștera Vălenii Șomcutei, Peștera cu oase, Stâncăriile Sălhoi Zămbroslavele, Mlaștina Vlăsinescu, Tăul lui Dumitru, Cheile Babei, Peștera Boiu Mare, Coloanele de la Limpedeaa, Peștera din Dealul Solovan, Mlaștina Tăul Negru, Peștera Ponorul Jitelor, Ponorul și Peștera Izei.

• **Rezervații Naturale** – sunt 12 rezervații naturale în județul Maramureș: Pădurea Craiăscă, Pădurea Bavnă, Rezervația Arcer-Tibles, Cornu Nedeii-Ciungii Bălăsâni, Tăul Morărenilor, Mlaștina Poiana Brazilor, Pădurea de lărice de la Coștiui, Arboretul de castan comestibil de la Baia Mare, Defileul Lăpușului, Pădurea Comja, Farcău-Vinderel-Mihailecu, Poiana Tomnatec cu Narcise-Sehleanu.

PROTECTED NATURAL AREA

Maramureș County

In Maramureș County, according to the classification adopted in Romania, we find all classes and types of protected areas, with a total of 198191 ha.

• **Scientific reserves** – Maramureș County has three such areas: Pietrosul Rodnei; Fossil Reserve in Chiuzbaia and Piatra Rea.

• **National parks** – National Park of Rodnei Mountains with an area of 47,227ha. Part of the National Park, the Pietrosul Rodnei Biosphere Reserve (since 1979), owes its importance and reputation to both geology and geomorphology of these mountains, as well as to the presence of many species of fauna and flora, endemics and glacial relict.

• **Natural parks** – Natural Park of Maramureș Mountains, a combined reserve with a surface of 148,850 ha which include 10 special conservation zones.

• **Monuments of nature** – Maramureș County has 18 monuments of nature: Creasta Cocosului (Rooster's Peak), Iezerul Mare (Great Iezer), Rozeta de piatra de la Ilba (The Stone Rosette from Ilba), Lacul Albastru - Baia Sprie (The Blue Lake), Turbaria Iezerul Mare – Muntii Gutâi (The Peat of Great Iezer), Cheile Tatarului (Tatarului Gorge), Peștera de la Valenii Somcutei (Valenii Somcutei Cave), Peștera cu Oase (Bone Cave), Stâncariile Sălhoi Zămbroslavele (The Cliffs of Sălhoi Zămbroslavele), Mlaștina Vlasinescu (Vlasinescu Marsh), Taul lui Dumitru (Dumitru's Lake), Cheile Babei (Old Lady's Gorge), Peștera Boiu Mare (Boiu Mare Cave), Coloanele de la Limpedeaa (Columns of Limpedeaa), Peștera din dealul Solovan (Solovan Hill Cave), Mlaștina Taul Negru (Black Lake Marsh), Peștera Ponorul Jitelor (ponorul Jitelor Cave), Ponorul și Peștera Izei (Ponor and Iza Cave).

• **Nature Reserves** – There are 12 natural reservations in Maramureș County: Padurea Craiasca (Craiasca Forest), Padurea Bavnă (Bavnă Forest), Rezervatia Arcer-Tibles (Archer-Tibles Reserve), Cornu Nedeii-Ciungii Balasâni, Tăul Morarenilor (Morarenilor Lake), Mlaștina Poiana Brazilor (Poiana Brazilor Marsh), Padurea de lărice de la Costiui (Costiui Foeste of Larch), Arboretul de castan comestibil de la Baia Mare (The chestnut reserve of Baia Mare), Defileul Lapusului (Lapus Defile River), Padurea Comja (Comja Forest), Farcău-Vinderel-Mihailecu, Poiana cu narcise Tomnatec-Sehleanu (Daffodils Clearing of Tomnatec Sehleanu).

КУЛЬТУРНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ, МУЗЕЇ

Івано-Франківська область

На території області збереглися чисельні цікаві місця – архітектурні споруди, передусім культові, широкого часового спектра: від Київської Русі до сьогодення. Серед них різноманітні православні, католицькі, греко-католицькі та юдейські храми, поміж яких особливе місце посідають прекрасні дерев'яні споруди галицьких і гуцульських майстрів. Фортифікаційну і світську архітектуру спадщину складають середньовічні фортеці-замки (що переважно лежать у руїнах), ратуші, адміністративні та житлові будівлі, пам'ятки XVIII–XX століть.

Серед визначних пам'яток культури, архітектури, історії та музеїв, які притаманні лише їй та немає аналогів в Європі, є:

- **Дерев'яні церкви** – в Івано-Франківській області знаходяться 50 дерев'яних церков, які охороняються державою. Найдавніші з них – Благівіщенська церква (1587 рік) у місті Коломия, Успенська церква (1623 рік) в селі Пістинь Косівського району, Різдва Богородиці (1678 рік) у селищі Ворохта на Яремчанщині.

- **Музеї** – в Івано-Франківській області є понад 120 державних та приватних музеїв.

Серед них:

- **Музей "Писанка"** у м. Коломия, збудований у 2000 році. Центральна частина будинку має форму писанки висотою 13 м. Це єдиний в світі музей писанкового розпису – одного з найяскравіших і найзагадковіших проявів таланту та глибини пам'яті народу.

- **Музей І.Франка** та хата-гражда у с.Криворівня Верховинського району, яке є одним з найстаріших сіл на Гуцульщині. У центрі села жив, творив і відпочивав майже щоліта з 1900 до 1914 рр. Великий Каменярь Іван Франко. У цьому будинку тепер міститься літературно-меморіальний музей письменника. Село було місцем зустрічей, праці і відпочинку видатних діячів української культури: М. Грушевського, М.Коцюбинського, М.Черемшини, О.Кобилянської, В.Стефаника, Лесі Українки, Г.Хоткевича. Тут створювались такі шедеври української кінематографії, як "Тіні забутих предків", "Анничка", "Довбуш". На присілку Заріччя можна оглянути унікальну

MONUMENTE CULTURALE ȘI ISTORICE, MUZEE

Regiunea Ivano-Frankivsk

Pe teritoriul regiunii sunt păstrate numeroase locuri interesante – clădiri arhitecturale, în special religioase vechi: perioada începând cu Kiev Rus până în prezent. Printre aceste stiluri diferite se regăsește stilul ortodox, catolic, biserici greco-catolice și evreiești, printre care un loc aparte îl au clădirile frumoase din lemn din Galicia și meșteșugarii Huțuli. Fortificații și patrimoniul arhitectural laic sunt: cetățile medievale, castele (care în general se află în ruine), primării, clădiri administrative și rezidențiale din secolele XVIII-XX.

Dintre atracțiile turistice în domeniul cultural, arhitectural, istorie și muzee, specifice doar acestei regiuni, fără seamăn în Europa, putem enumera:

- **Biserici de lemn** – există 50 de biserici de lemn în regiunea Ivano-Frankivsk care sunt protejate de stat. Cele mai vechi dintre ele: Biserica Buna Vestire (1587) din orașul Kolomyia, Biserica Adormirea Maicii Domnului (1623) din satul Pistyn Districtul Kosiv și Nașterea Maicii Domnului (1678) din Vorohța în districtul Yaremche.

- **Muzee** – în regiunea Ivano-Frankivsk există mai mult de 120 de muzee de stat și private. Printre acestea:

- **Muzeul "Oul de Paște"** din Kolomyia, construit în anul 2000. Partea centrală a clădirii este în formă de ou de Paști, este de 13 m înălțime și este singurul muzeu de pictură pe ou din lume (una dintre cele mai strălucite și mai misterioase manifestări ale talentului și profunzimei a gândirii omenești).

- **Muzeul Ivan Franko și Casa în stil Huțul din satul Krivorivnya, raionul Verkhovyna, care este unul dintre cele mai vechi sate din zona Huțulilor. Celebrul scriitor ucrainean Ivan Franko a locuit, a muncit și s-a odihnit în centrul satului aproape în fiecare vară, în perioada 1900–1914. Acum, această clădire găzduiește Muzeul Memorial și de Literatură al scriitorului. Satul era un loc pentru întâlniri, un loc pentru a munci și un loc potrivit pentru petrecerea timpului liber, în care au fost figuri proeminente ale culturii ucrainene, cum ar fi: M. Hrushevsky, M. Kotsyubynsky, M. Cheremshyna, O. Kobylyanska, V. Stefanyk, Ukrainka Lesya și H. Hotkevych. Aici au fost create capodopere ale cinematografelei ucrainene: "Umbre de strămoși uitați", "Annychka", "Dovbush". La intrarea în satul Zarichya se poate vedea o casă unicat în stil Huțul restaurată, devenită monument de arhitectură din lemn.**

CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS, MUSEUMS

Ivano-Frankivsk Region

On the territory of the Region are preserved the numerous interesting places – architectural buildings, particularly of the religious, wide time range: from Kiever Rus to present. Among these various styles of Orthodox, Catholic, Greek Catholic and Jewish churches, among which a special place is occupied by beautiful wooden buildings of Galician and Hutsul craftsmen. Fortification and secular architectural heritage are medieval fortresses, castles (which mainly are in ruins), the town hall, administrative and residential buildings of XVIII-XX centuries.

Among the sights of culture, architecture, history and museums, that are specific only to it and has no analogues in Europe there are:

- **Wooden churches** – there are 50 wooden churches in the Ivano-Frankivsk Region, which are protected by the state. The oldest of them – Annunciation Church (1587) in the city Kolomyia, Assumption Church (1623) in the village Pistyn of the Kosiv District, Nativity of Mary (1678) in Vorokhta in Yaremche District.

- **Museums** – in Ivano-Frankivsk region there are more than 120 state and private museums.

Among them:

- **Museum "Easter egg"** in Kolomyia, built in 2000. The central part of the building is shaped like Easter egg, is 13 m high and is the only museum of egg painting (one of the brightest and most mysterious manifestations of talent and depth of people's memory) in the world.

- **Ivan Franko Museum** and a Hutsul house in the village Krivorivnya, Verkhovyna district, which is one of the oldest villages in the Hutsul area. Famous Ukrainian writer Ivan Franko was living, working and used to rest in the centre of the village almost every summer in the period from 1900 to 1914. Now this building hosts the literature and memorial museum of the writer. The village used to be a meeting place, a place to work and spend leisure by the prominent figures of Ukrainian culture, such as M. Hrushevsky, M.Kotsyubynsky, M.Cheremshyna, O. Kobylyanska, V.Stefanyk, Lesya Ukrainka and H.Hotkevych. Here such masterpieces of Ukrainian cinematography have been created, as "Shadows of Forgotten Ancestors", "Annychka", "Dovbush". At the beginning of the village Zarichya one can see a unique restored Hutsul house, monument of Wooden

КУЛЬТУРНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПAM'ЯТКИ, МУЗЕЇ

відреставровану хату-гражду, пам'ятку дерев'яної гуцульської архітектури.

• **Національний заповідник "Давній Галич"**, створений з метою збереження пам'яток історії та культури Галича, на заповідних територіях, які охоплюють майже 80 кв. км земель давнього Галича та його околиць. Під охороною знаходиться ряд пам'яток загальнодержавного та світового значення, фундаменти 14 літописних церков XII-XIII ст., понад 200 пам'яток археології, 18 природоохоронних об'єктів, органічно пов'язаних з пам'ятками історії та архітектури, зокрема у м. Галич – Церква Різдва Христового XIII-XV ст., замок XIV – XVII ст. (руїни); у с. Крилос – залишки княжого Галича у XI-XIII ст., Успенський собор 1157 р. (фундамент), Іллінська церква XII ст. (руїни), княжа криниця XII ст., Успенська церква XVI ст., каплиця XV ст.; у с. Шевченкове – церква св.Пантелеймона – перлина галицької архітектури школи XII ст.

• **Манявський скит**, пам'ятка архітектури XVII ст., поблизу с. Манява Богородчанського району. Заснований Скит у 1606 р. Й. Княгиницьким, вихованцем Афонського монастиря. Це святе місце з цілющою джерельною водою у мальовничому карпатському мікрікліматі з оздоровлюючим мікрокліматом. В 1748 році Скит від Константинополя одержав ставропігію, тобто став самоврядувальним і незалежним. У 1612 р. споруджена Хрестовоздвиженська церква. Припускається, що у Скиті похований гетьман України І. Виговський.

• **Самобутній центр гуцульського мистецтва** – село Яворів у Косівському районі здавна славиться ліжниками – грубими вовняними покривалами з рельєфною поверхнею і довгим пухнастим двостороннім ворсом, з гуцульськими узорами з плавним переходом одного кольору в інший. Сьогодні ліжник – один з найстаріших видів інтер'єрного ткацтва, який чудово гармоніює з сучасними інтер'єрами.

• **Гошівський монастир отців Василян і церква Преображення Господнього на Ясній Горі** у с. Гошеві Долинського району засновані у 1570 році. Є місцем паломництва християн з різних країн світу, які йдуть сюди, щоб помолитися чудотворній іконі Божої Матері.

• **"Карпатський трамвай"** – унікальний комплекс вузькоколіїних залізниць в Долинському районі, який є перлиною історико-технічної культурної спадщини регіону. Програма перевезення туристів "Карпатський трамвай" започаткована в 2003 році під час проведення Бойківського фестивалю в районі.

• **Астрономо-метеорологічна обсерваторія на г. Піп Іван** (2028 м) у Верховинському районі, яка є найвище розташованою спорудою в регіоні. Збудована 29 липня 1938 р. Інша назва об'єкту – "Білий Слон". Піп-Іван має пірамідаль-

MONUMENTE CULTURALE ȘI ISTORICE, MUZEE

• **Rezervația națională "Antic Halych"** este creată în zone protejate, acoperind aproximativ 80 km pătrați de terenuri vechi din Halych și suburbiile sale, pentru a păstra monumentele istorice și culturale ale Halych. Un număr de monumente de nivel național și internațional – subsolurile bisericilor din secolele XII-XIII, peste 200 de monumente arheologice, 18 structuri de mediu, conectate organic cu monumente de istorie și arhitectură, în special în oraș. Halych – Biserica Nașterii Domnului din secolele XIII-XV, un castel din secolele XIV-XVII (ruine); vestigiile din secolele XI-XIII în satul Krylos, Catedrala Adormirea Maicii Domnului din 1157 (partea de bază), Biserica Elias din secolul al XII-lea (ruine), informații despre prințul din secolul XII, Biserica Adormirea Maicii Domnului din secolul al XVI-lea, Capela din secolul XV, Biserica Sf. Pantelimon din satul Schevchenkove – o perlă a Școlii Halychiene de arhitectură din secolul al XII-lea – toate acestea fiind protejate.

• **Schitul Manyava**, un monument de arhitectură din secolul al XVII-lea, situat în apropiere de satul Manyava, districtul Bogorodchany, a fost înființat în 1606 de către J. Knyahynyttsky sub protecția mănăstirii Athos. Acesta este un loc sfânt cu apa de izvor terapeutică în zona pitorească a munților Carpați, cu un microclimat terapeutic. În 1748 Schitul a primit stavropegia de la Constantinopol și a devenit independent, cu autonomie guvernamentală. În 1612 a fost construită Biserica Înălțării Sfintei Cruci. Se crede că hatmanul Ucrainei, I. Vyhovskiy, a fost îngropat în Schit.

• **Centrul original de arte Hutsul** – satul Yavoriv în regiunea Kosovo a fost renumit cu mult timp în urmă pentru păturile de lână – pături groase de lână, cu o suprafață în relief și părți bilaterale lungi și pufoase, cu modele Hutsul în diferite culori. Astăzi pătura de lână este una dintre cele mai vechi tipuri de modalități de țesut, care este în perfectă armonie cu interioarele moderne.

• **Mănăstirea Hoshivskyy a Părinților Bazilieni și Biserica Schimbarea la față pe Muntele Yasna** în satul Hoshiv, raionul Dolyna, fondată în 1570. Acesta este un loc de pelerinaj pentru creștinii din întreaga lume, care vin aici pentru a se ruga la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

• **"Tramvaiul din Carpați"** – un complex unic de căi ferate ce ecartament îngust în districtul Dolyna, care este o bijuterie a patrimoniului istoric și tehnic al regiunii. Programul de transport de turiști "Tramvaiul din Carpați" a fost lansat în 2003, în timpul festivalului care a avut loc în zona Boykiv.

• **Observatorul Astronomic și Meteorologic de pe muntele Pip Ivan** (2028m), în districtul Verkhovyna, care este cea mai înaltă clădire în acea regiune. Observatorul a fost construit pe 29 iulie 1938. Un alt nume al obiectivului este "Elefantul Alb". Pip Ivan are o formă piramidală, în partea superioară este acoperit cu pietre. Muntele este în cea mai mare parte acoperit cu vegetație subalpină,

CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS, MUSEUMS

Hutsul architecture.

• **National reserve "Ancient Halych"** is created in protected areas, covering about 80 square km of ancient Halych lands and its suburbs, to preserve historical and cultural monuments of Halych. A number of monuments of national and international level – the basements of 14 chronicle churches of XII-XIII centuries, over 200 archaeological monuments, 18 environmental facilities, organically connected with the monuments of history and architecture, particularly in the city. Halych – Church of the Nativity XIII-XV century, a castle from XIV-XVII centuries (ruins); remainings of Halych from XI-XIII centuries in the village Krylos; the Assumption Cathedral from 1157 (base), Elias church of the XII century (Ruins), prince's well from XII century, the Assumption Church from the XVI century, Chapel of XV century; Church St.Panteleymon – a pearl of Halician architectural school of the XII century in the village Schevchenkove – are under protection.

• **Manyava skete**, an architectural monument of the XVII century, located near the village Manyava, Bogorodchany district, has been established in 1606 by J. Knyahynyttsky fostered in Athos monastery. This is a sainted place with therapeutic spring water in the picturesque Carpathian mountainous area with a therapeutic microclimate. In 1748 the Skete received the stavropegia from Constantinople, and became self-governed and independent. In 1612 the Church of the Exaltation of the Holy Cross has been built. It is believed, that Hetman of Ukraine I. Vyhovskiy has been buried in the skete.

• **The original centre of Hutsul arts** – village Yavoriv in Kosovo region has been known long ago for the wool blankets – coarse woolen blankets with a relief surface and a long fluffy bilateral pile, with Hutsul patterns with smooth transition of colours. Today woolen blanket is one of the oldest types of interior weaving, which is in perfect harmony with the modern interiors.

• **Hoshivskyy monastery of the Basilian Fathers and the Church of the Transfiguration of God on the Yasna Mount** in the village Hoshiv, Dolyna district, founded in 1570. It is a place of pilgrimage for Christians from around the world, coming here to pray to the miraculous icon of the God's Mother.

• **"Carpathian tram"** – a unique complex of narrow gauge railways in Dolyna district, which is a gem of historical and technical heritage of the region. The program of tourists transportation "Carpathian tram" has been launched in 2003 during Boykiv festival held in the respective area.

• **Astronomical and meteorological observatory on Pip Ivan mount** (2028 m) in Verkhovyna district, which is the highest located building in the region. The observatory has been constructed on July 29, 1938. Another name of the object is "White

КУЛЬТУРНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПAM'ЯТКИ, МУЗЕЇ

ну форму, у привершинній частині – кам'яні розпищца. Вкритий переважно субальпійською рослинністю. Поширені чагарники (яловець сибірський, рододендрон) і ялинові ліси (до висоти 1500–1600 м). Свою назву дістав від скелі на вершині, яка нагадувала попа в рясі. У даний час від скелі залишилася безформна купа каміння.

Повіт Марамуреш

Культурна спадщина Марамурешу добре збереглася завдяки закладам, які цінують традиції та сучасні культурні цінності. Але ви повинні мати на увазі, що не лише найбільші музеї в Бая-Маре або Сігету Мармаціей є культурними пам'ятками на цій території. Багато маленьких скарбів можна знайти в маленькому сільському музеї або меморіальному будинку. Ви можете навіть наткнутися на прекрасну колекцію старовинних книг та ікон, написаних на дереві або склі, які заховані у віддаленому місці сільської церкви.

• **Дерев'яні церкви.** Є майже сто старовинних дерев'яних церков в Марамуреші (36 з них розташовані на території Марамурешу), вісім позначені як Всесвітня спадщина ЮНЕСКО. Вони розташовані в селах Бирсана, Будешть, Десешть, Іеуд, Плопіш, Посніле-Ізей, Рогоз і Сурдешті.

MONUMENTE CULTURALE ȘI ISTORICE, MUZEE

arbusti (ienupăr siberian, rododendron) și păduri de molid (până la 1500 – 1600 m înălțime). Numele vine de la stânca din partea de sus, care amintește de un preot într-o sutană. În prezent, rămășițele de rocă au aspectul unui morman de pietre fără formă.

Județul Maramureș

Patrimoniul cultural al Maramuresului este bine păstrat de instituții prestigioase ce teaurizează atât valorile tradiționale cât și valorile culturale contemporane. Este bine de ținut minte că muzeele cunoscute din Baia Mare și Sighetu Marmației nu sunt singurele atracții din zonă. O mulțime de "comori" din patrimoniul cultural se pot găsi în mici muzee sătești și case memoriale. S-ar putea să găsești în locuri unde te aștepți cel mai puțin, colecții de carte veche, de icoane pe lemn sau sticlă "ascunse" într-o biserică dintr-un sat uitat de lume.

• **Biserici de lemn** – sunt aproape o sută de biserici vechi de lemn în Maramureș (36 aflându-se în Țara Maramureșului), opt sunt desemnate ca sit-uri din Patrimoniul Mondial UNESCO. Acestea sunt situate în localitățile: Bârsana, Budești, Desești, Ieud, Plopiș, Poienile Izei, Rogoz și Surdești.

• **Muzee** – Muzeul de Istorie și Arheologie al județului Mara-

CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS, MUSEUMS

Elephant". Pip Ivan has a pyramidal form, in the upper part is covered with stones. Pip Ivan mount is mainly covered with sub-alpine vegetation, shrubs (juniper Siberian, rhododendron) and spruce forests (up to 1500–1600 m high). The name comes after the rock on top, which reminds a priest in a cassock. Currently the remains of the rock look like a formless heap of stones.

Maramureș County

The cultural heritage of Maramureș is well preserved by institutions that treasure both traditional values and contemporary cultural values. But you must keep in mind that the large museums in Baia Mare or Sighetu Marmației are not the only cultural attractions in the area. Many small treasures can be found in tiny village museums and memorial houses. You might even stumble upon a fine collection of old books or icons painted on wood and glass that are tucked away in a remote village church.

• **Wooden churches** – there are almost one hundred old wooden churches in Maramureș (36 of them located in the Land of Maramureș), eight are designated as UNESCO World Heritage Sites. These are located in the villages of Bârsana, Budești, Desești, Ieud, Plopiș, Poienile Izei, Rogoz and Surdești.

• **Museums** – the History and Archeology Museum of Mara-

КУЛЬТУРНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПAM'ЯТКИ, МУЗЕЇ

• **Музеї** – Музей історії та археології повіту Марамуреш (Бая-Маре), Музей етнографії та народного мистецтва з закритими відділеннями та під відкритим небом (Бая-Маре), Художній музей (Бая-Маре), Музей мінералогії (Бая-Маре), Етнографічний музей Марамурешу (Сігету Мармаціей), Музей Марамуреського села під відкритим небом (Сігету Мармаціей), Меморіал жертвам комунізму та репресій (Сігету Мармаціей), Музей румунської селянки (Драгомерешть), Музей попа (Тіса), Флоріанський музей сучасного мистецтва (Чернешть) – лише деякі з музеїв в Марамуреші. На додаток до цього, можна відвідати багато меморіальних будинків.

• **Веселий цвинтар** – ця відома пам'ятка знаходиться в Сапанті та отримав свою назву від яскравих кольорових дерев'яних надгробників на цвинтарі, на яких зображені милі сцени та оригінальні епітафії з біографії покійного.

• **Історичний центр міста Бая-Маре** – ще в 1329 році в документі вперше згадується Бая-Маре, як шахтарське селище, що носить ім'я "Рівулус Домінарус". Досі існують деякі старовинні будівлі – вежа Стефана, вежа М'ясна гільдія, Будинок Янку де Хунедоара, палац Чорний орел, колишній Монетний двір, церкви та будинки.

• **Історичний центр Сігету Мармаціей** – місто вперше згадується в документах в 1334 році. Деякі визначні будівлі в місті: Музей Марамурешу, Колишня префектура історичного Марамурешу, ратуша, Палац культури Астра, колишня будівля в'язниці, Меморіальний будинок Елі Візель, Меморіальний будинок Іоана Міхалі де Апша, церкви різних конфесій та колишні єврейські будівлі, серед яких останньою, що залишилася є синагога.

• **Монастирі** – деякі з найвідоміших із них розташовані в селі Рохія, Мойсей, Бирсана, Сапанта, Драгомерешть.

• **Пам'ятники** – руїни фортеці Кіоар (Реметя-Кіоарулуй), пам'ятник Мойсею, замок Телекі (Колтау), статуї Ради старійшин (Бая-Маре), старі дерев'яні будинки та інше.

MONUMENTE CULTURALE ȘI ISTORICE, MUZEE

mureș (Baia Mare), Muzeul de Etnografie și Artă Populară cu secțiuni în interior și în aer liber (Baia Mare), Muzeul de Artă (Baia Mare), Muzeul de Mineralogie (Baia Mare), Muzeul Etnografic al Maramureșului (Sighetu - Marmației), Muzeul Satului Maramureșean în aer liber (Sighetu-Marmației), Memorialul Victimelor comunismului (Sighetu - Marmației), Muzeul Țăranului Român (Dragomirești), Muzeul Pipaș (Tisa), Muzeul Florean de Artă Contemporană (Cernești), sunt doar câteva dintre muzeele din Maramureș. În plus față de acestea, se pot vizita mai multe case memoriale.

• **Cimitirul Vesel** – situat în Săpânța. Acest punct de atracție turistică faimoasă își datorează numele culorilor vii ale crucilor din lemn din cimitir pe care sunt pictate cu simplitate scene și epitafuri originale ce povestesc biografia decedatului.

• **Centrul vechi al orașului Baia Mare** – în anul 1329 este menționat primul document care atestă orașul Baia Mare ca așezare minieră cu numele de "Rivulus Dominarus". Unele dintre vechile clădiri încă existente aici sunt: Turnul Ștefan, Turnul Măcelarilor, Casa Iancu de Hunedoara, fostul Han „Vulturul Negru”, fosta Mone-tărie, biserici și case.

• **Centrul istoric din Sighetu Marmației** – orașul a fost menționat pentru prima dată într-un document din 1334. Unele clădiri importante din oraș sunt: Muzeul Maramureșului, fosta prefecură a Maramureșului istoric, Primăria, Palatul Cultural Astra, clădirea fostei închisori, Casa Memorială Elie Wiesel, Casa Memoriala Ioan Mihaili de Apșa, biserici de diferite culte și o sinagogă, ultima rămasă.

• **Mănăstirile** – unele dintre cele mai renumite sunt situate în satele din Rohia, Moisei, Bârsana, Săpânța, Dragomirești.

• **Monumente** – ruinele Cetății Chioarului (Remetea Chioarului), Monumentul din Moisei, Castelul Teleki (Colțau), statuia Sfatul Bătrânilor (Baia Mare), case vechi din lemn, etc.

CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS, MUSEUMS

mures County (Baia Mare); the Museum of Ethnography and Folk Art with indoor and open air sections (Baia Mare); the Art Museum (Baia Mare); the Museum of Mineralogy (Baia Mare); the Ethnographic Museum of Maramures (Sighetu Marmatiei); the open air Museum of Maramures Village (Sighetu Marmatiei); the Memorial of the Victims of Communism and of the Resistance (Sighetu Marmatiei); the Museum of Romanian Peasant Woman (Dragomirești); the Pipas Museum (Tisa); the Florean Contemporary Art Museum (Cernești) are only some of the museums in Maramureș. In addition to these, one can visit plenty of memorial houses.

- **Merry Cemetery** – located in Săpânța, this famous tourist attraction, owes its name to the vivid colours of the graveyard's wooden headboards on which naively painted scenes and original epitaphs narrate the biography of the deceased.

- **The old centre of Baia Mare city** – it was in 1329 that a document first mentioned Baia Mare as a mining settlement bearing the name "Rivulus Dominarum". Some of the old buildings still existing here are: the Stephen Tower, the Butchers' Guild Tower, House of Iancu de Hunedoara, the Black Eagle Inn, the former Mint, churches and houses.

- **The historical centre of Sighetu Marmatiei** – the city was first mentioned in a document from 1334. Some important buildings in the town are: the Museum of Maramures, the former prefecture of the historical Maramures, the Town Hall, the Astra Cultural Palace, the former prison building, Elie Wiesel Memorial House, Ioan Mihalyi de Apsa Memorial House, churches of different denominations and former Jewish buildings, among which one last remaining synagogue

- **Monasteries** – some of the most famous ones are located in the villages of Rohia, Moisei, Bărsana, Săpânța, Dragomirești.

- **Monuments** – the ruins of Chioar Stronghold (Remetea Chioarului), the Moisei Monument, the Tel-eki Castle (Coltau), the statue of the Elders' Council (Baia Mare), old wooden houses, etc.

ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Івано-Франківська область

Івано-Франківщина багата історичними та культурними традиціями, це один з небагатьох країв, де збережено культуру чи не в усіх її проявах. Сучасні свята в селі відбуваються за участю народних майстрів, місцевих умільців – вишивальниць, гончарів, килимарів, різьбярів, писанкарів – усіх тих, кому дала талант галицька земля.

Кераміка. Яскраве враження залишає кераміка. Завдяки майстерності гончарів, звичайні побутові предмети стають самобутніми творами правдивого народного мистецтва. На різноманітних керамічних виробках зображуються оригінальні сцени з життя народу, церковні, рослинні, анімалістичні мотиви, виразно окреслені жовтими, зеленими, коричневими кольорами на світлому тлі. Сучасні гончарі урізноманітнюють кераміку, розвивають традицію галицької чорнолощеної кераміки та свєрідної покутської, скульптурні композиції, сюжетні розписи та рельєфи на пластах, жіночі прикраси та іграшки.

Художня обробка металу. Історія обробки кольорових металів на Гуцульщині бере свій початок із XV століття. Здавня тут відомі різноманітні способи обробки металу. Жіночі прикраси, люльки, пряжки, топірці, браслети, персні, кулони, руків'я для ножів та інші вироби з металу відрізняються високою технікою виконання та художнім смаком.

Писанки. Писанки – один із найяскравіших та найзагадковіших проявів таланту і глибини пам'яті народу. Традиція розпису писанки сягає дохристиянських часів. У залежності від регіону існують відмінності в композиції декору, кольоровій гамі, поділі поверхні писанок. Численні хрести та перехрещення символізують родючість, кїльця та прямі лінії в свідомості наших предків асоціювалися з чоловічим та жіночим початками, кольорова гама відображала навколишню природу: воду, сонце, ліси, поля, луки.

Різьба по дереву. Ще однією особливістю народного мистецтва є різьба по дереву. Різьбою орнаментувалися меблі, знаряддя праці, дерев'яний посуд, музичні інструменти, церковні та обрядові предмети тощо. З розвитком художньої обробки дерева ускладнювався як інструментарій, так і прийоми декорування, а також різновидність оздоблених предметів. Велике значення надається поєднанню форми виробу з декором.

Вироби зі шкіри. Мистецтво художньої обробки шкіри давня було поширене на теренах Івано-Франківщини. У результаті багатовікових традицій і величезного досвіду було винайдено багато способів і технік оздоблення виробів із шкіри. Особливо цікаві знахідки в техніці гарячого та холодного тиснення. В оздобах виробів народні майстри часто вживають металеві прикраси. Тому майстер, який працює із шкірою, зазвичай, одночасно є добрим майстром по обробці металу.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

Regiunea Ivano-Frankivsk

Regiunea Ivano-Frankivsk, bogată în tradiții istorice și culturale, este una din puținele regiuni unde cultura este păstrată în toate manifestările ei. Vacanțele moderne la țară au pus mare preț pe participarea artiștilor locali și a meșteșugarilor locali – cei care brodează, ceramici, țesători, sculptori, artiști pysanka – toți cei care dau talentul ținutului Galician.

Ceramica. O impresie foarte bună este lăsată de obiectele din ceramică. Mulțumită meșterilor populari în ceramică, obiectele casnice devin adevărate obiecte originale de artă folclorică. Diferite produse de ceramică au pictate pe ele scene originale din viața oamenilor, biserica, legume, motive animale, clar delimitate cu culori precum galben, verde, maro cu un fond luminos. Ollarii moderni promovează obiectele de ceramică noi, dezvoltă tradiția din Galicia a obiectelor de ceramică precum și pe cea a obiectelor deosebite de ceramică de Pokuttya, compoziții sculpturale, scene pictate în relief, gablonțuri (bijuterii) pentru femei, jucării.

Arta prelucrării metalului. Istoria prelucrării metalelor neferoase în Hutsulia își are originile în sec. XV. Sunt bine cunoscute aici multe metode de prelucrare a metalului. Bijuteriile pentru femei, cimpoi, catarame, barde, brățări, inele, pandantive, mânere pentru cuțite sau alte obiecte din metal, sunt caracterizate de o înaltă tehnică în execuție și cu gust artistic.

Ouăle de Paști. Ouăle de Paști sunt una din cele mai strălucitoare și mai misterioase manifestări ale talentului și profunzime a memoriei folclorice. Tradiția pictatului ouălor de Paști datează din perioada pre-creștină. În funcție de regiune, sunt diferențe între modelele pictate, culori diferite, spații pe suprafața ouălor de Paști. Numeroase încrușișări simbolizând fertilitate, inele și linii drepte în mintea strămoșilor noștri asociate cu începuturile bărbatului și femeii, culori care reflectă natura înconjurătoare: apă, soare, păduri, câmpii, pajști.

Cioplitul în lemn. Un alt aspect al artei populare este cioplitul în lemn. Cu modelele cioplite se ornează mobile, ustensile de lucru, ustensile de lemn, instrumente muzicale, obiecte ecleziastice și de ceremonii, etc. Odată cu dezvoltarea cioplitulului în lemn artistic s-a diversificat și decorarea obiectelor. Li s-a adăugat o mare importanță la combinarea formei produsului cu decorarea produsului.

Obiecte din piele. Prelucrarea artistică a pielii este foarte comună în teritoriile din Ivano-Frankivsk. Ca un rezultat al tradițiilor străvechi și al unei mari experiențe, au fost inventate multe căi și tehnici de prelucrare și finisare a pielii. În mod special se poate menționa tehnica de marcare la cald și la rece. În decorarea produselor meșterii folosesc de multe ori ornamente metalice. De aceea artiștii care lucrează cu piele de obicei sunt foarte buni și la prelucrarea metalelor.

CUSTOMS AND TRADITIONS

Ivano-Frankivsk Region

Ivano-Frankivsk region is rich of the historical and cultural traditions, it is one of the very few region, where the culture is preserved in all of its manifestations. Modern holiday in the village was held with the participation of artists and local craftsmen – embroidery, pottery, carpet, carvers, pysanka artist – all those whom gave the talent the Galician land.

Ceramics. A bright impression leaves the ceramics. Thanks to the craftsmanship of potters ordinary household items are becoming original works of true folk art. At various pottery products are depicted the original scenes from the life of the people, the church, vegetable, animalistic motives clearly delineated with yellow, green, brown color on a light background. Modern potters facilitate the new ceramics, develop the tradition of Galician ceramics and peculiar ceramics of Pokuttya, sculptural compositions, scene paintings and reliefs on the seams, women's jewelry and toys.

Art processing of metal. History of processing of the non-ferrous metals in Hutsulia has its origins from the 15th century. Has long been known here various ways of processing of metal. Women's jewelry, pipes, buckles, hatchets, bracelets, rings, pendants, handles for knives and other metal products are characterized by high technique of execution and artistic taste.

Easter Eggs. Easter eggs are one of the brightest and most mysterious manifestations of talent and depth of folk's memory. The tradition of painting the Easter eggs reaches the pre-Christian times. Depending from the region, there are differences in the composition of decor, color scheme, separation of the surface of Easter eggs. Numerous crosses and crossing symbolize fertility, rings, and straight lines in the minds of our ancestors associated with male and female beginning, color reflected the surrounding nature: water, sun, forests, fields and meadows.

Woodcarvings. Another feature of the folk art is a woodcarvings. With the carving were ornamentalized the furniture, labor tools, wooden utensils, musical instruments, ecclesiastical and ceremonial things and more. With the development of artistic carvings of wood was complicated as tools as well as receptions of decorating and the diversity of decorated items. It was attached the great importance to the combination of product forms with decoration.

Leather goods. Art artistic leather has long been common in the territory of Ivano-Frankivsk. As a result of centuries-old traditions and great experience it was invented many ways and techniques of leather finishing products. Particularly interesting findings in the technique of hot and cold stamping. In ritual decorations products craftsmen often use metal ornaments. Therefore an artist who works with the skin, usually at the same time is a good master of the metal.

Artistic weaving. The interior of the house was always decorated

ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Художнє ткацтво. Інтер'єр помешкання завжди прикрашався тканими килимами, веретами, скатертинами, рушниками, пухнастими вовняними ліжниками. Основний декор у ткацтві поперечносмугастий, геометричний, рідко стилізований. Рослинний. Матеріал – вовна, льон.

Вишивка. Вишивка – класичний вид українського мистецтва. Чисельні матеріали свідчать, що вишивкою займалися майже в кожній селянській хаті. Тому і сьогодні ми маємо таке багатство в традиції художньої вишивки. Національний одяг відтворює характер, колорит особливості певного етнографічного регіону. Костюм в цілому як ансамбль в кожному окремому випадку сприймається, як індивідуальний твір.

Найбільш поширеними звичаями в цій місцевості є проводи на полонину, гуцульське весілля та релігійні календарні свята, зокрема Різдво з новорічно-різдвяними колядами та щедрівками (в тому числі «Василя», «Водохрещца», «Маланки», гуцульська «Розколядка») та Великдень (Пасха) з великодніми гайками.

Проводи на полонині. Великим святом для місцевих жителів є проводи гуцульських пастухів на віддалені гірські пасовища – полонини для випасу худоби. Найбільш яскраво його відзначають у Микуличині. Вихід на полонині відбувається в травні і триває аж до вересня. Умови життя пастухів на полонині важкі: у високогір'ї часті холоди, два з трьох днів – дощові, нерідко серед літа випадає сніг. Праця триває від світанку до ночі, і все ж кожен гуцул мріє стати полонинником. Три речі, які характеризують життя гуцульських пастухів, – це бринза, трембіта і ватра. Під полонинські наспіви ватаг запалює вогнище – ватру, а парубки танцюють гуцульський ритуальний чоловічий танець «Аркан» з маленькими топірцями в руках. Вівчарі пригощають усіх бажаних будзом і вурдою. Завершуються проводи святковим концертом.

Різдво на Гуцульщині. Приготування до Різдва на Гуцульщині починається заздалегідь. За давньою традицією із обжинкових снопів виплітають деревце – «Дідуха», в якому за повір'ям замешкували душі дідів-прадідів, опікунів дому. Господині вранці 6 січня запалюють «живий вогонь» в печі з дванадцяти полін і готують дванадцять ритуальних пісних страв.

Серед страв Святої Вечері на першому місці стоїть кутя – варена пшениця з медом, маком та горіхами. Деякі дослідники народних звичаїв вважають, що кутя – це відголосок давніх братолюбних столів, які влаштовували у дні поховання мучеників за Христову віру. Пшениця як зерно щороку оживає, тому є символом вічності, а мед – це символ вічного щастя праведників у небі.

На Різдво, 7 січня, розпочинаються справжні різдвяні коляди. Гуцули відвідують своїх родичів та друзів, ходять з вертепами від села до села. Більшість людей цими днями їздять

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

Țesături artistice. Interiorul caselor a fost mereu decorat cu carpețe țesute, pânză groasă, fețe de masă, prosoape, pături moi de lână. Decorațiile acestor țesături sunt cu striții transversale, geometrice și rar stilizate. Culori vegetale. Material folosit – lână, pânză de in.

Broderiile. Brodatul este un stil classic al artei ucrainiene. Numeroase materiale ne arată că broderiile au fost folosite la decorarea aproape a fiecărei case din mediul rural. Tocmai de aceea noi păstrăm tradiția în arta brodatului. Costumele tradiționale reflectă caracterul, coloritul și particularitatea regiunii etnografice. Costumul tradițional ca întreg are o valoare deosebită ca muncă individuală.

Obiceiurile cele mai comune în această zonă sunt: plecarea în primăvară a oilor la munte, nunta huțulilor și sărbătorile religioase calendaristice, inclusiv Crăciunul cu cântece de Anul Nou și colinde de Crăciun (cum ar fi: "Vasyl", "botezul cu apă", "Malanka", huțului lui "Rozkolyadka") și Paștele cu cântece de Paști.

Plecarea oilor la munte. Sărbătoarea importantă pentru localnici reprezintă plecarea păstorilor huțuli împreună cu oile spre văi muntoase pentru pășunat. Mykulychyn este localitatea care sărbătorește cel mai intens această sărbătoare. Plecarea la munte are loc în luna mai și durează până în luna septembrie. Condițiile de viață ale păstorilor într-o zonă de munte sunt: de multe ori este vremea rece, două din trei zile plouă, de multe ori în timpul verii cade zăpada. Activitățile durează de dimineața devreme până seara și totuși fiecare huțul visează să devină un polonynnyk. Trei lucruri care caracterizează viața de păstori huțul sunt brânza, trembita și focul. În timpul cântărilor Polonyna conducătorul aprinde focul și băieții dansează conform ritualului bărbătesc "Arkan", cu topoare mici în mâini. Ciobanii oferă mușfirilor brânză și urdă. Totul se termină cu un festival de cântece și voie bună.

Crăciunul în regiunea Hutsul. Pregătirea pentru Crăciun în Hutsulchyna începe cu mult înainte. Prin tradiție se decorează casa cu un snop de grâu numit "Didukh", în care, conform legendei a locuit sufletul strămoșilor noștri, protectorii caselor. Gospodinele, în dimineața de 6 ianuarie aprind "focul viu", în cuptorul de doisprezece Polini pentru a pregăti 12 feluri specifice de mâncare fără carne.

Dintre mâncărurile din această perioadă, primul loc îl ocupă kutyă – grâu fiert cu miere, semințe de mac și nuci. Unii cercetători ai obiceiurilor populare consideră că kutyă, este sunetul cel de pe urmă al iubirii frățești, care se poate auzi în zilele comemorative ale martirilor în credința creștinească. Grâul care crește în fiecare an este un simbol al eternității, iar miereea este un simbol al fericirii eterne a celor neprihăniți în ceruri.

În ziua de Crăciun, pe 7 ianuarie, încep colinde de Crăciun. Huțuli își vizitează rudele și prietenii, colindă mergând pe jos din sat în sat. Cei mai mulți oameni în aceste zile merg pe sănii cu clopoței și trase de cai. 7 zile după Crăciun, în 14 ianuarie, ei sărbătorească Anul Nou

CUSTOMS AND TRADITIONS

with woven carpets, sackcloth, tablecloths, towels, fluffy blankets of wool. The main decoration in the weaving is transversely striated, geometric, rarely stylized. Vegetable. Material – wool, linen.

Embroidery. Embroidery is a classical kind of Ukrainian art. The numerous materials show that with embroidery was engaged in almost every rural house. Therefore and today we have such wealth of tradition in the art of embroidery. National clothing reflects the character, the kolorit of peculiarities of the certain ethnographic region. The costume as a whole as ensemble in each individual case is perceived as an individual work.

The most common custom in this area is wire to the mountain valley, hutsul's wedding and religious calendar holidays, including Christmas with the New Year songs and Christmas carols (including "Vasyl", "Water christening", "Malanka", hutsul's "Rozkolyadka") and Easter (Easter) with Easter songs.

The wires to the mountain valley. The great holiday for the local peoples is the wires of the hutsulian shepherds to the remote mountain pastures – mountain valleys for grazing. Most vividly it is celebrated in Mykulychyn. Exit to the mountain valley occurs in May and lasts until September. The living conditions of the shepherds in a mountain valley are heavy: in the highlands there is often cold weather, two of the three days it is raining, often during the summer falls the snow. The work lasts from early morning till night, and yet every Hutsul dreams of becoming a polonynnyk. Three things that characterize the life of hutsul shepherds is bryndza, trembita and vatra. During Polonyna chants the ringleader ignites fire – the vatra and boys dancing the hutsul's male ritual dance "Arkan" with small hatchets in the hands. The shepherds treated to all comers the budz and vurdă. The wires completed with festive concert.

Christmas Hutsul region. Preparing for the Christmas in Hutsulchyna begins at advance. By long tradition with the reaped sheaf is weaved the sapling – "Didukh", in which according to legend dwelt the soul of our ancestors, guardians home. Housewives in the morning on January 6 lit "live fire" in the furnace of twelve polin and prepare ritual twelve meatless dishes.

Among the dishes of the Holy Supper the first place has kutyă – the boiled wheat with honey, poppy seeds and nuts. Some researchers of the folk customs consider that kutyă, is the aftersound of ancient love of the brethren tables, which are arranged in the days of burial of the martyrs for the Christian faith. Wheat as grain annually comes alive is a symbol of eternity, and honey is a symbol of eternal happiness of the righteous in heaven.

On Christmas Day, on January 7, begin real Christmas carols. Hutsuls visit their relatives and friends, walking around with dens from village to village. Most people these days go on sleds with horses and bells. 7 days after Christmas on January 14, they celebrate the old New

ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

на санах з кінями та дзвониками. Через 7 днів після Різдва, 14 січня, святкують Старий Новий Рік, 18 січня постяв цілий день, 19 січня святкують Водохреща або "Йордан". Вечеряють тоді, коли з'явиться перша зірка на небі.

Великодні звичаї на Гуцульщині. Установлене Християнською Церквою на честь воскресіння із мертвих Ісуса Христа, свято Великодня на Гуцульщині відзначається багатством обрядових дій та звичаїв.

Також нижче наведено час та місце проведення інших основних фестивалів в Івано-Франківській області:

- **Травень:** Міжнародний фестиваль ковальського мистецтва "Свято ковалів", м. Івано-Франківськ;
- **Липень:** Джип-тревел, Долинський та Рожнятівський райони;
- **Липень:** Фестиваль екстремальних видів спорту "Мізунська Звигода", Долинський район;
- **Липень:** Міжнародний фестиваль етнічної музики та лед-арту "Шешори", Косівський район;
- **Серпень:** Міжнародний гуцульський фестиваль, почергово райони, населені етнографічною групою гуцулів;
- **Вересень:** Всеукраїнський фестиваль народного прикладного мистецтва "Прикарпатський вернісаж", м. Івано-Франківськ.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

după calendarul vechi; în 18 ianuarie, oamenii postesc toată ziua, iar în 19 ianuarie, ei sărbătoresc Boboteaza sau "Iordan". Cina se servește când apare prima stea pe cer.

Obiceiurile de Paște în regiunea Huțul. Sărbătoarea aleasă de către Biserica Creștină, după învierea din morți a lui Isus Hristos, Paștele se sărbătorește în Hutsulshchyna cu ritualuri și obiceiuri.

De asemenea, iată și alte festivaluri importante care au loc în Regiunea Ivano-Frankivsk:

- **mai:** Festivalul Internațional al Fierarilor, Ivano-Frankivsk;
- **iulie:** Jeep travel, districtele Dolyna și Rozhnyativ;
- **iulie:** Festivalul de sporturi extreme "Mizunska Zvyhoda" din districtul Dolina;
- **iulie:** Festivalul Internațional de Muzică Etnică și artizanat "Sheshory", sectorul Kosiv;
- **august:** Festivalul Internațional al huțurilor, în zone locuite de huțuli;
- **septembrie:** Festivalul Ucrainean de Artă Populară "Vernisajul Prykarpatsky", Ivano-Frankivsk.

CUSTOMS AND TRADITIONS

Year, on January 18, the people fasting all day, on January 19, they celebrate Water christening or "Jordan". Having dinner when the first star appears in the sky.

Easter customs in the Hutsul region. The selected setting by the Christian Church after the resurrection from the dead of Jesus Christ, Easter holiday is celebrated in Hutsulshchyna with the wealth rituals and customs.

Also below there is a time and place of the other main festivals of Ivano-Frankivsk Region:

- **May:** International Festival of blacksmith art "Fest of the blacksmiths", Ivano-Frankivsk;
- **July:** Jeep-travel, Dolyna and Rozhnyativ Districts;
- **July:** Festival of Extreme Sports "Mizunska Zvyhoda" Dolina District;
- **July:** International festival of ethnic music and land-art "Sheshory", Kosiv District;
- **August:** International Hutsul festival, turns areas, inhabited by the ethnographic groups of Hutsuls;
- **September:** Ukrainian folk arts festival "Prykarpatsky vernissage", Ivano-Frankivsk.

ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Повіт Марамуреш

Традиції та звичаї все ще є частиною повсякденного життя в Марамуреші. Селяни Марамурешу відзначають свої свята і традиції з великим ентузіазмом. Вони схилиють голови у молитві, насолоджуються своїми танцями і музикою та відвідують місця, де вони народилися. Традиційна їжа та напої присутні на більшості заходів та святкувань. Скуштувавши місцеві страви та напої під час одного з численних фестивалів і подій, ви можете послідувати з людьми та ознайомитися зі способом життя села Марамуреш.

Ми можемо відзначити деякі події повіту Марамуреш:

- **Січень:** Новорічне святкування (в селах Марамурешу новорічний день переповнений звичаями та віруваннями), Різдвяний український фестиваль, День Богоявлення;
- **Лютий:** Фестиваль снігу (заходи на гірськолижному курорті: концерти, фольклорна музика, лижні змагання, феєрверк і т.д.);
- **Березень:** День Благовіщення Пресвятої Богородиці (25 березня).
- **Квітень (або травень):** Великодні традиції (люди Марамурешу з побожністю святкують Великдень: розмальовуються яйця, правиться Великодня служба, їжа благословляється священиком), "Удетурул" з Сурдешті (відзначається найважча робота селян);
- **Травень:** "Теняуа де пе Мара" (старий аграрний ритуал відзначення першої людини, яка вийшла працювати в поле в цьому сезоні.); Фестиваль українських пісень, танців та звичаїв; Фестиваль "Нарцисів" (традиційні костюми, паради та виступи фольклорних груп);
- **Червень:** "Сензеіне" (традиційний парад костюмів та виступи фольклорних груп), "Ну веуітатіке-кс мікут" (Навіть, якщо я дитина – дитячі фольклорні групи фестивалю) в Будешті відзначається День духів;
- **Серпень:** "Тора ла Пріслоп" (Танці вприсліп – Традиційний фестиваль румунських танців, фольклорних виступів, місцевих ремісників); Успіння Пресвятої Діви Марії (паломники, одягнені в біле та співаючи гімни, присвячені Діви Марії, разом йдуть до монастирів); "Аліне-те, дор, аліне" (конкурс фестивалю румунського фольклору);
- **Вересень:** свято Різдва Пресвятої Діви Марії, Фестиваль каштанів в Бая-Маре.
- **Жовтень:** свята присвячені до днів жнив;
- **Листопад:** День мертвих (1 листопада), вхід Божої Матері в Храм (21 листопада); традиції Дня святого Андрія (30 листопада);
- **Грудень:** "Мармація" (зимовий фестиваль зимових обрядів та традицій); Різдвяні обряди.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

Județul Maramureș

Tradițiile și obiceiurile sunt încă parte din viața de zi cu zi în Maramureș. Sătenii din Maramureș își celebrează sărbătorile și tradițiile cu mare entuziasm. Ei își pleacă capetele în rugăciune, se bucură de dansurile și muzica lor, celebrând locurile în care s-au născut. Produsele alimentare și băuturile tradiționale însoțesc cele mai multe evenimente și sărbători. Testarea alimentelor locale și a băuturilor în timpul unuia dintre cele multe festivaluri sau evenimente poate fi un mod interesant pentru vizitatori de a se familiariza cu oamenii și stilul de viață al satelor din Maramureș.

Putem menționa unele evenimente din județul Maramureș:

- **ianuarie:** Anul Nou (în satele din Maramureș, obiceiurile și credințele sunt nenumărate); Festival Ucrainean de Colinde, Boboteaza;
- **februarie:** Festivalul Zăpezii (evenimente în stațiuni de schi: concerte, muzică populară, concursuri de schi, focuri de artificii, etc);
- **martie:** Ziua Bunei Vestiri (25 martie);
- **aprilie (sau mai):** Obiceiuri de Paște (oamenii din Maramureș sărbătoresc Paștele cu evlavie: vopsesc ouă, merg la slujba de înviere, alimentele sunt binecuvântate de către preot); "Udătorul" din Șurdești (cel mai harnic sătean este sărbătorit).
- **mai:** "Tânjaua de pe Mara" (ritual agrar vechi – sărbătorește primul om care iese pe câmp primăvara); Festivalul de Cântece Ucrainene, dansuri și obiceiuri; " Festivalul narciselor" (costume tradiționale, paradă populară și spectacol al grupurilor folclorice)
- **iunie:** "Sânziene" (sărbătoare tradițională cu parada costumelor populare și spectacol al grupurilor folclorice); "Nu vă uitați că-s micuț" (Festival al grupurilor folclorice de copii), în Budești, sărbătorită în Duminica Rusaliilor.
- **august:** "Hora de la Prislop" (Festivalul tradițional al dansurilor populare românești, artizani locali); Adormirea Maicii Domnului (Pelerinii îmbrăcați în alb și cântând imnuri dedicate Fecioarei Maria merg împreună spre mânăstirile din zonă);
- **septembrie:** Praznicul Nașterii Preasfintei Fecioarei Maria, Sărbătoarea Castanelor din Baia Mare.
- **octombrie:** sărbători dedicate zilei recoltei.
- **noiembrie:** Ziua Morților – Luminăția (1 noiembrie), Intrarea Maicii Domnului în biserică (21 noiembrie), Ziua Sfântului Andrei (30 noiembrie).
- **decembrie:** "Marmația" (Festivalul de Datini și Obiceiuri de Iarnă); Crăciunul.

CUSTOMS AND TRADITIONS

Maramureș County

Traditions and customs are still part of daily life in Maramureș. Maramureș villagers celebrate their holidays and traditions with great enthusiasm. They bow their heads in prayer, enjoy their dances and music, and celebrate the places where they were born. Traditional food and beverages accompany most events and celebrations. Experiencing the local food and drink during one of the many festivals or events can be an exciting way for visitors to acquaint with the people and lifestyles of Maramureș villages.

We can mention some events from the Maramureș County:

- **January: New Year's Customs** (in the villages of Maramureș, the New Year's Day overflows with customs and beliefs); **Ukrainian Carol Festival, Epiphany's Day.**
- **February: The Snow Festival** (events in the ski resort: concerts, folk music, ski competitions, fireworks, etc.).
- **March: Annunciation's Day** (March 25th).
- **April (or May): Easter Customs** (The people of Maramureș celebrate Easter with piety: painting eggs, going to the Resurrection Service, food blessed by the priest); **"Udătorul" from Șurdești** (the hardest working villager is celebrated).
- **May: "Tânjaua de pe Mara"** (old agrarian ritual celebrating of the first man who worked the field this season); **Festival of Ukrainian Songs, Dances and Customs; "The Daffodils" Festival** (Traditional costumes, parade and folk group performance).
- **June: "Sânzâiene"** (traditional costumes parade and folk groups performance); **"Nu vă uitați că-s micuț"** (Even Though I am a Child – Children Folk groups Festival) in Budești, **celebrated on Whit Sunday.**
- **August: "Hora la Prislop"** (Dance at Prislop – Traditional festival of Romanian dances, folk performance, local artisans); **The Assumption of Virgin Mary** (Pilgrims dressed in white and singing hymns dedicated to the Virgin Mary, walk together towards the monasteries in the area); **"Alină-te, dor, alină"** (Romanian folklore Festival contest).
- **September: The Feast of the Nativity of the Blessed Virgin Mary, The Chestnuts Festival in Baia Mare.**
- **October: feasts dedicated to harvest' days.**
- **November: the Dead's Day** (Nov 1st), **The Entrance of Holy Mother in the Temple** (Nov. 21st), **customs on Saint Andrew's Day** (Nov. 30th).
- **December: "Marmatia"** (Festival of Winter Costums and Traditions); **Christmas Customs.**

ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Повіт Марамуєш відрізняється від сусідніх територій через свою оригінальну архітектуру, одяг, діалект і традиції. Марамуєш називають «дерев'яною землею», так як дерево можна побачити скрізь: від архітектури традиційних будинків і церков до воріт і побутових предметів. Відомі ворота Марамуєшу є справжнім шедевром народного мистецтва і багатю скульптурою з різними візерунками. Предмети, пов'язані із сільським господарством і випасом худоби, а також ті, які використовуються для виробництва невеликих побутових інструментів, також зроблені з дерева. Плетіння поєднує геометричні візерунки з квітами, зооморфні та антропоморфні моделі найчастіше представлені вершинами, танцюями, людськими фігурами. Вони наносяться та розфарбовуються по-різному, в залежності від їх призначення. Одяг Марамуєшу є оригінальним та з специфічними елементами.

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

Maramureșul se distinge față de zonele învecinate prin arhitectura originală, portul, graiul și obiceiurile. Maramureșul a fost denumit „țara lemnului”, omniprezența acestuia lăsându-și amprenta pretutindeni: de la arhitectura casei tradiționale și a bisericilor, la porțile de curte și obiectele de uz casnic. Renumitele porți maramureșene sunt adevărate capodopere ale artei populare și sunt bogat sculptate cu diverse motive. Obiectele legate de activități agricole și de păstorit precum și cele folosite unor mici producții casnice sunt realizate și ele din lemn. Țesăturile îmbină motivele geometrice cu cele florale, zoomorfe și antropomorfe reprezentate prin călăreți, hore, figuri umane, plasate mai ales pe borduri. Acestea sunt realizate și colorate diferit în funcție de destinația lor. Portul maramureșean are elemente originale, specifice.

CUSTOMS AND TRADITIONS

Maramureș County is different from the neighbouring zones because of its original architecture, clothes, dialect and traditions. Maramureș was called „the wood land”, as wood can be seen everywhere: from the architecture of the traditional houses and churches to the gates and the household objects. The well-known Maramureș gates are real masterpieces of the popular art and are rich in sculptures with different patterns. The objects connected with farming and grazing activities as well as those used for some small household production are also made of wood. The weavings combine geometrical patterns with the flower, zoomorphic and anthropomorphic patterns represented by horse riders, dances, human figures, placed especially on trimmings. They are carried out and coloured differently, depending on their destination. The Maramureș clothes have original, specific elements.

ВИДИ ТУРИЗМУ

Івано-Франківська область

Завдяки мальовничим ландшафтам, етнографічній різноманітності, Івано-Франківщина має сформований імідж одного з найпопулярніших туристичних регіонів Європи.

Послуги розміщення надають понад 200 туристично-рекреаційних закладів та 750 приватних сільських садиб.

Популярні види відпочинку:

- **Гірськолижний туризм** – центри гірськолижного відпочинку: с.Паляниця, (курорт "Буковель"), Ворохта, Яблуниця, Вишків, Косів, Верховина.
- **Пішохідний туризм** – тут можна подолати маршрути від найпростіших до III категорії складності та побачити багато цікавого. Скажімо, найвисокогірніше в Україні озеро Бребенескул, що розташоване на схилі однойменної гори на висоті 1801 метр, чи оповите легендами озеро Несамовите під горою Туркул; найвисокогірнішу споруду України – залишки обсерваторії на г. Піп-Іван; постійно діючий грязевий вулкан поруч з селом Старуня на Богородчанщині; найбільший духовий музичний інструмент – трембіту, що являє собою дерев'яну конічну трубу без бокових отворів довжиною чотири метри.
- **Лікувально-оздоровчий туризм** – працюють 42 санаторно-курортні заклади загального та спеціалізованого профілю на 4351 місця. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни, лікувальні грязі. Серед мінеральних джерел найбільш відомим є джерело води «Горянка» в с. Новий Мізунь Долинського району, «Буркут» в Верховинському районі та «Черче» в с. Черче, Рогатинський район.
- **Сільський зелений туризм** – це найкращий, найдоступніший вид відпочинку у своєрідному та колоритному краї, що зберіг стародавні традиції і народні промисли. Сьогодні понад 350 сільських приватних садиб приймають у себе туристів. Найпопулярнішими серед гостей є Косівщина, Верховинщина, Яремчанщина та Рожнятівщина.
- **Екологічний туризм** – науково-пізнавальні стежки: "На гору Говерла", "Стежка Довбуша", "Женець-Хом'як", "На озеро Несамовите", "Погорілець-Шешурська-Маричейка" по території Карпатського національного природного парку; "На гору Клифу", "На озеро "Лебедина" – по території Національного природного парку "Гуцульщина"; туристичні маршрути до лісового заказника загальнодержавного значення "Скит Манявський", пам'ятки природи "Манявський водоспад", комплексної пам'ятки природи загальнодержавного значення "Скелі Довбуша", ботанічного заказника "Княздвірський", геологічної пам'ятки природи "Писаний Камінь" та ін.
- **Культурно-пізнавальний та екскурсійний туризм** – основні події: Міжнародний фестиваль ковальського мистецтва "Свято

TIPURI DE TURISM

Regiunea Ivano-Frankivsk

Datorită peisajelor pitorești și diversitatea etnografică, Regiunea Ivano-Frankivsk oferă o imagine amplă a uneia dintre cele mai populare regiuni turistice din Ucraina.

Cazarea este asigurată în peste 200 unități turistice și de agrement și de 750 pensiuni private.

Posibilitățile de relaxare sunt multiple:

- **Schi** – centrele de schi din regiune sunt situate în satele Paliyantsya (stațiunea "Bukovel"), Vorokhta, Yablunytzia, Vyshkiy, Kosiv, Verkhovyna.
- **Drumeții** – aici puteți face drumeții pe rute ușoare și pe trasee cu gradul trei de complexitate și se pot vedea o mulțime de lucruri interesante. De exemplu, Brebeneskul – lacul montan din Ucraina situat la o foarte mare înălțime sau Nesamovite, lacul legendar din apropierea muntelui Turkul. De asemenea, puteți vedea: ruinele vechiului observator pe muntele Pip-Ivan, care este clădirea aflată la cea mai mare înălțime din Ucraina; vulcanii noroioși încă activi în apropiere de satul Starunia, districtul Bogodorchany; "Trembita" – cel mai mare instrument de suflat din lemn cu o lungime de 4 m, fără găuri pentru degete.
- **Turismul terapeutic și de sănătate** – 42 de sanatorii și stațiuni sunt în stare de funcționare cu profil general sau specializat cu o capacitate de 4351 de locuri. Aceste locații au ca specific tratamentul terapeutic și de agrement, băi minerale, nămol. Printre cele mai renumite izvoare sunt: sursele de apă "Goryanka", în satul Novyy Mizun din Districtul Dolyna, "Burkut", în Districtul Verhovyna și "Cherche" în satul Cherche, Districtul Rohatyn.
- **Turismul rural** – este cel mai bun și accesibil mod de recreere în locuri pitorești, cu vechi tradiții populare și artizanat. Mai mult de 350 de case de oaspeți private din mediul rural sunt deschise pentru turiști zilnic. Cele mai populare sunt zonele Kosiv, Verkhovyna, Yaremche și Rozhnyat.
- **Ecoturismul** – trasee științifice și educaționale: "Spre Muntele Goverla", "Calea Dovbush", "Zhenets – Chomyak", "Spre lacul Nesamovite", "Pohorilets – Sheshurska – Maricheyka" în zona Parcului Național Natural din Carpați, "Spre Muntele Klyfu", "Spre lacul Lebedyn" – pe zona Parcului Național "Hutsulshchyna", trasee de drumeții din rezervația forestieră de importanță națională "Skyt Maniavsky", monumentele naturale "mascađa Manyavsky", monumente naturale complexe de importanță națională "Pietrele Dovbush", rezervația botanică "Kniazhdvirskyy", monument al naturii geologice "Piatra pictată" și altele.
- **Turismul cultural și educațional și vizitare a obiectivelor turistice** – principalele evenimente: Festivalul Internațional de Artă al Fierarilor, Ivano-Frankivsk; călătorii cu Jeep-ul în districtele Dolyna și Rozhnyativ; Festivalul de sporturi extreme "Mizunska

TYPES OF TOURISM

Ivano-Frankivsk Region

Due to the picturesque landscapes, ethnographic diversity Ivano-Frankivsk Region has a developed image of one of the most popular tourist region in Ukraine.

Accommodation is provided by more than 200 tourist and recreational establishments and 750 private guesthouses.

Popular kinds of rest are:

- **Skiiing** – the ski centers in the region are located in the villages Paliyantsya ("Bukovel" resort), Vorokhta, Yablunytzia, Vyshkiy, Kosiv, Verkhovyna.
- **Hiking** – here you can make the easiest kind of route and a route of third complexity category, and see a lot of interesting things. For example, Brebeneskul – the most mountainous lake in Ukraine just on the hill of mountain or Nesamovite, legendary lake near Turkul Mountain. Also you can see: reminders of old observatory on Pip-Ivan Mountain, which is the most mountainous building in Ukraine; still active mud volcanoes near Starunia village, Bogodorchany district; "trembita" – the biggest wooden wind instrument of 4 m length without finger-holes.
- **Therapeutic and health tourism** – there are working 42 sanatorium and resort facilities of general and specialized profile for 4351 seats. Used for recreational therapy climatic treatment, mineral baths, mud. Among the most famous springs are the sources of water "Goryanka" in the village Novyy Mizun of Dolyna District, "Burkut" in Verhovyna District and "Cherche" in the village Cherche of Rohatyn District.
- **Rural green tourism** – it is the best and most available way of recreation in the picturesque place with old traditions and folk craft. More than 350 rural private guesthouses are open for tourists daily. The most popular Districts are Kosiv District, Verkhovyna District, Yaremche District and Rozhnyat District.
- **Ecotourism** – scientific and educational paths: "To mount Goverla", "Dovbush path", "Zhenets-Chomyak", "To the lake Nesamovite", "Pohorilets-Sheshurska-Maricheyka"oin the area of the Carpathian National Nature Park, "To mount Klyfu", "To the lake "Lebedyn" – on the area of the National Nature Park "Hutsulshchyna", hiking trails to the forest reserve of national importance "Skyt Maniavsky", natural monuments "Manyavsky waterfall", complex natural monuments of national importance "Dovbush Rocks", botanical reserve "Kniazhdvirskyy", geological nature monument "Painted Stone" and others.
- **Cultural and educational tourism and sightseeing** – main events: International Festival of blacksmith art "Fest of the blacksmiths", Ivano-Frankivsk; Jeep-travel, Dolyna and Rozhnyativ Districts; Festival of Extreme Sports "Mizunska Zvyhoda" Dolina District; International festival of ethnic music and land-art "Sheshory", Kosiv District; International Hutsul festival, turns areas, inhabited by the

ВИДИ ТУРИЗМУ

ковалів", м. Івано-Франківськ; Джип-тревел, Долинський та Рожнятівський райони; Фестиваль екстремальних видів спорту "Мізунська Звигода", Долинський район; Міжнародний фестиваль етнічної музики та ленд-арту "Шешори", Косівський район; Міжнародний гуцульський фестиваль, почергово райони, населені етнографічною групою гуцулів; Всеукраїнський фестиваль народного прикладного мистецтва "Прикарпатський вернісаж", м. Івано-Франківськ та ін.

• **Водний туризм** – сплав гірськими річками Білий та Чорний Черемosh, Прут, Лімниця.
• **Екстремальний туризм.** Найпривабливішими місцями для скелелазіння є Скелі Довбуша (урочище Заломі біля с. Бубнище), Сокольський хребет (Косівський район), Білий Камінь (с. Дора біля Яремче). Рельєф місцевості в районі сіл Одаї та Ісаків (Тлумачський район) створює можливості для занять дельтапланеризмом. А в с. Луквиця (Богородчанський район) існує тренувальний центр для навчання параладеристів. Щороку поблизу селища Новий Мізунь (Долинський район) відбувається фестиваль екстремальних видів туризму "Мізунська Звигода", програма якого включає міжрегіональні змагання на гірських велосипедах – дайнхліу (швидкісний спуск), нор-шор (спуск спеціально ускладненою трасою), тріал (VELOAKROBATIKA).

Все більш популярними є подорожі на гірських велосипедах та квадроциклах.
• **Діловий туризм** – проведення корпоративних з'їздів, конференцій, симпозіумів, бізнес-форумів.

Повіт Марамуреш

Марамуреш вже давно визнаний, як національний, так і міжнародний центр туризму. Завдяки цінному природньому та антропогенному потенціалу різні види та форми туризму мають змогу розвиватися в повіті Марамуреш:

- **Лижний туризм** – зимовими видами спорту можна займатися в таких місцях як Борша, Ізвоаре, Могоша, Суїор або Кавнік.
- **Гірський туризм** – цей вид туризму має дуже хороші умови для розвитку в повіті завдяки атракціям гірського хребта Східних Карпат. Є можливості для пішого туризму, трекінгу, гірського туризму, альпінізму, параладеризму, гірського велотуризму, вивчення пейзажів потягом Мокеніте і т.д.
- **Лікувальний туризм** – Марамуреш має більше 100 мінеральних джерел, навколо яких були створені кілька місцевих курортів.
- **Сільський туризм** – туристи мають широкий вибір серед приватних садиб місцевих жителів. Вони можуть споживати їжу, приготовану в будинку, пити сливове брєнді або відвідувати сільські свята. Кожна етнографічна територія Марамурешу має свою специфічну народну культуру, традицію та ремесла (гончарство, іконопис на склі або дереві, різьба по дереву, ткацтво, вишивка, плетіння тощо).
- **Культурний туризм та відвідування визначних місць** – слід перерахувати тут середньовічні фортеці, музеї (історії, археології, етнографії, мінералогії), дерев'яні церкви (8 з них включені в список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО), архітектурні пам'ятники, Веселий цвинтар (Сапанта), замки, меморіальні будинки, монастирі, центри історичних міст (Бая-Маре та Сігету Мармаціей) та культурні заходи.
- **Екотуризм** – альпінізм, рафтинг, полювання та риболовля, фото-сафари, їзда на велосипеді, походи, участь у фермерському господарстві/ вівчарстві.
- **Бізнес-туризм** – умови для організації конференцій, семінарів, корпоративів або налагодження партнерства в повіті.

TIPURI DE TURISM

Zvyhoda" din districtul Dolina; Festivalul internațional de muzică etnică și artizanat "Sheshory"; sectorul Kosiv; Festivalul Internațional al Huțulilor, scot în evidență zone locuite de grupuri etnografice de huțuli ucraineni; Festival de arte folclorice ucrainiene "Vernisajul Prykarpatskyi", Ivano-Frankivsk.

- **Turismul pe apă și rafting** – Cheremosh Alb și Negru, Prut, Limnycia – pe aceste râuri se poate călători cu pluta.
- **Turismul extrem** – locurile cele mai atractive pentru alpinism sunt Pietrele Dovbush (în apropierea satului Bubnysche), Crestele Sokilskij (Districtul Kosiv), Kaminal Alb (sat Dora de lângă orașul Yaremche). Relieful unei zone în apropierea satelor Odaï și Isakiv (Districtul Tlumach) oferă oportunități pentru deltaplan și parapantă. În satul Lukvytsia (Districtul Bogorodchany) este un centru de formare pentru amatorii de deltaplan și parapantă. În fiecare an, în apropierea satului Novy Mizyn (Districtul Dolyna) se organizează festivalul extrem "Mizynska Zvygoda". Programul festivalului include concursuri de paintball, întreceri inter-regionale, ciclism pe biciclete de munte, călătoriile cu Jeep-ul.

Excursiile pe biciclete de munte sunt din ce în ce mai populare.

- **Turism de afaceri** – condițiile pentru desfășurarea evenimentelor pentru firme, întâlniri, conferințe, forumuri de afaceri.

Județul Maramureș

Maramureșul este de mult timp inclus în circuitele turistice naționale și internaționale. Datorită valorilor naturale și antropice, multe forme de turism sunt dezvoltate în județul Maramureș:

- **Schi** – sporturi de iarnă pot fi practicate în locuri cum ar fi: Borșa, Șuior, Mogoșa, Cavnic sau Izvoare.
- **Turismul montan** – acest tip de turism are potențial de dezvoltare în zonă datorită atracțiilor oferite de lanțurile muntoase ale Carpaților Orientali. Există posibilități pentru: drumeții, alpinism, parapantă, ciclism montan, explorarea peisajelor, plimbări cu trenul cu aburi – Mocănița, etc.
- **Turismul terapeutic** – Maramureșul are peste 100 de surse de apă minerală, în jurul unora s-au construit locații de relaxare.
- **Turismul rural** – turiștii pot alege între mai multe case de oaspeți ale localnicilor. Ei au opțiuni diverse în ce privește gustarea preparatelor culinare specifice de la ferme alături de țuca de prune sau participarea la festivaluri în sate. Fiecare zonă etnografică din Maramureș are obiceiuri populare specifice zonei, tradiții și meșteșuguri (ceramică, pictură de icoane pe sticlă sau lemn, sculptură în lemn, țesut, brodat, împletituri, etc).
- **Turismul cultural și vizitarea obiectivelor turistice** – putem aminti aici: cetatea medievală Remetea Chioarului, muzee (istorie, arheologie, etnografie, mineralogie), biserică de lemn (8 dintre ele incluse în patrimoniul UNESCO), monumente arhitecturale, Cimitirul Vesel din Săpânța, castele, muzee memoriale, case, mănăstiri, centre urbane istorice (Baia Mare și Sighetu Marmației) și evenimente culturale.
- **Ecoturismul** – alpinism, rafting, tururi foto, ciclism, drumeții, luând parte la activități la ferme /stână.
- **Turism de afaceri** – condiții pentru organizarea de conferințe, seminarii, reuniuni sau team building sunt disponibile în zonă.

TYPES OF TOURISM

ethnographic groups of Hutsuls; Ukrainian folk arts festival "Prykarpatskyi vernissage", Ivano-Frankivsk.

- **Water tourism and rafting** – White and Black Cheremosh, Prut, Limnycia – on these rivers you can travel by raft.
- **Extreme tourism** – the most attractive places for mountaineering are Dovbush Rocks (near Bubnysche village), Sokilskij ridge (Kosiv District), White Kamin (Dora village near Yaremche city). The relief of a place near Odaï and Isakiv villages (Tlumach District) gives the opportunities for delta and paragliding. In Lukvytsia village (Bogorodchany District) there is a training center for amateurs of delta and paragliding. Every year near Novy Mizyn village (Dolyna District) people organize extreme festival "Mizynska Zvygoda". The festival program includes interregional competitions of paintball, mountain bicycle-downhill, trial, jeep-travel.

The trip on mountain bikes are also becoming popular.

- **Business tourism** – conditions for the conducting of the corporative events, meetings, conferences, business-forums.

Maramureș County

Maramureș has been for long now included in both national and international tourist circuits.

Due to the valuable natural and anthropogenic potential, many types and forms of tourism can be developed in Maramureș County:

- **Ski tourism** – winter sports can be practiced in places like: Borșa, Izvoare, Mogoșa, Șuior or Cavnic.
- **Mountain tourism** – this type of tourism has very good condition for developing in the area due to the attractions provided by the mountain chains of the Eastern Carpathians. There are possibilities for: hiking, trekking, mountaineering, climbing, paragliding, mountain biking, exploring the scenery by Mocănița steam train, etc.
- **Therapeutic tourism** – Maramureș has over 100 mineral water sources, around which several local spas were established.
- **Rural tourism** – the tourists may choose among the many guesthouses run by local villagers. They have the appealing options of eating food prepared at the farmhouse, drinking plum brandy or attending village festivals. Each ethnographic area from Maramureș has specific folk culture, traditions and crafts (pottery, icon painting on glass or wood, wood carving, weaving, embroidery, basketry, etc.)
- **Cultural tourism and sightseeing** – we can mention here: medieval fortress, museums (history, archeology, ethnography, mineralogy), wooden churches (8 of them included in the UNESCO heritage), architectural monuments, the Merry Cemetery of Săpânța, castles, memorial houses, monasteries, urban historical centers (Baia Mare and Sighetu Marmației) and cultural events
- **Ecotourism** – climbing, rafting, hunting and fishing, photo safari, cycling, hiking, taking part in the farms/sheepfold activities.
- **Business tourism** – conditions for organizing conferences, seminars, staff meetings or team building are provided in the area.

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ТУРИСТІВ

Івано-Франківська область

- **Карпатський центр розвитку туризму** – вул. Дністровська 26, м. Івано-Франківськ, тел.: +38 0342 723714, факс: +38 0342 723714, веб-сайт: www.ruralcarpathians.com
- **Регіональний туристично-інформаційний центр** – вул. Галицька 4а, м. Івано-Франківськ, тел.: +38 0342 502474, електронна адреса: rtic.if.ua@gmail.com, веб-сайт: www.rtic.if.ua
- **Туристично-інформаційний центр “Верховина”** – вул. Рибчука 7, с-ще. Верховина, Івано-Франківська обл., тел.: +38 03432 21971, факс: +38 03432 21941, електронна адреса: skala2002@ukr.net, веб-сайт: www.verkhovyna.info
- **Яремчанський туристично-інформаційний центр** – вул. Свободи 266, м. Яремче, Івано-Франківська обл., тел.: +38 03434 21207
- **Туристично-інформаційний центр с. Татарів** – вул. Незалежності, с. Татарів, Яремчанська м/р, тел.: +38 03434 35254, електронна адреса: anastasiya@tatariv.info, веб-сайт: www.tatariv.info

Повіт Марамуреш

- **Марамуреський туристично-інформаційний центр** – вул. Джордже Синкай 46, 430311, м. Бає-Маре, тел.: +40 262 206113, факс: +40 262 206114, електронна адреса: office@visitmaramures.ro, веб-сайт: www.visitmaramures.ro
Графік роботи: Пн-Чт: 9.00-16.00, Пт: 9.00-14.00.
- **Марамуреський центр збереження та просування традиційної культури** – вул. Культури 7а, 430316, Бає-Маре, тел.: +40 262 211560, факс: +40 262 215359, електронна адреса: ccpmm@rdslink.ro, веб-сайт: www.cultura-traditionala.ro

INFORMAȚII UTILE

Regiunea Ivano-Frankivsk

- **Biroul de dezvoltare turistică în zona Carpatică** – Strada Dnistrovska, nr. 26, Ivano-Frankivsk, tel.: +38 0342 723714, fax: +380 342 723714, website: www.ruralcarpathians.com
- **Centrul Regional de Informații Turistice** – Strada Halytska, nr. 4a, Ivano-Frankivsk, tel.: +38 0342 5024 74, website: www.rtic.if.ua
- **Centrul de Informații Turistice “Verkhovyna”** – Strada Rybchuk, nr. 7, Verkhovyna, Regiunea Ivano-Frankivsk, tel.: +38 0343221971, fax: +38 0343221941, e-mail: skala2002@ukr.net, website: www.verkhovyna.info
- **Centrul de Informații Turistice Yaremche** – Strada Svobody, nr. 266, Yaremche, Regiunea Ivano-Frankivsk, tel.: +38 03 434 21 207
- **Centrul de Informații Turistice Tatariv** – Strada Nesalezhnosti, Tatariv, Consiliul local Yaremche, tel.: +38 03434 35254, e-mail: anastasiya@tatariv.info, website: www.tatariv.info

Județul Maramureș

- **Centrul de Informații Turistice Maramureș** – Str. Gheorghe Șincai, nr. 46, 430311 Baia Mare, tel.: +40.262.206113, fax: +40.262.206114, e-mail: office@visitmaramures.ro, www.visitmaramures.ro, Deschis: Luni - Joi: 9.00-16.00, Vineri: 9.00-14.00.
- **Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale** – Strada Culturii, nr. 7A, 430316 Baia Mare, tel.: +40.262.211560, fax: +40.262.215359, e-mail: ccpmm@rdslink.ro, website: www.cultura-traditionala.ro

USEFUL INFORMATION FOR TRAVELS

Ivano-Frankivsk Region

- **Carpathian Tourism Development Office** – 26 Dnistrovska Street, Ivano-Frankivsk, tel.: +38 0342 723714, fax: +380 342 723714, website: www.ruralcarpathians.com
- **Regional Tourist and Information Center** – 4a Halytska Street, Ivano-Frankivsk, tel.: +38 0342 5024 74, website: www.rtic.if.ua
- **Tourist Information Center “Verkhovyna”** – 7 Rybchuk Street, Verkhovyna, Ivano-Frankivsk region, tel.: +38 03432 21971, fax: +38 0343221941, e-mail: skala2002@ukr.net, website: www.verkhovyna.info
- **Yaremche Tourist Information Center** – 266 Svobody Street, Yaremche, Ivano-Frankivsk region, tel.: +38 03 434 21 207
- **Tourism Information Center in Tatariv** – Nesalezhnosti Street, Tatariv, Yaremche city Council, tel.: +38 03434 35254, e-mail: anastasiya@tatariv.info, website: www.tatariv.info

Maramureș County

- **Maramureș Tourist Information Centre** – 46 Gheorghe Șincai Street, 430311 Baia Mare, tel.: +40.262.206113, fax: +40.262.206114, e-mail: office@visitmaramures.ro, www.visitmaramures.ro, Open: Mon-Thursday: 9.00-16.00, Friday: 9.00-14.00.
- **Maramureș Center for Preserving and Promotion of Traditional Culture** – 7a Culturii Street, 430316 Baia Mare, tel.: +40.262.211560, fax: +40.262.215359, e-mail: ccpmm@rdslink.ro, website: www.cultura-traditionala.ro

MAP SCHEME OF THE IVANO-FRANKIVSK REGION (UKRAINE) AND MARAMUREȘ COUNTY (ROMANIA)

НАРТА РЕГИОНА ІВАНО- ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (УКРАЇНА) Ї JUDEȚUL MARAMUREȘ (ROMÂNIA)

КАРТА-СХЕМА Івано-Франківської області (Україна) та повіту Марамуреш (Румунія)

